

Herr Kristian Skard
Tåsenvn. 79
Ullensvål-Hageby.

Fra Presseklubben til Roseloftet.

«8. Mai» kommer ut i Kristiansund N. — Postadresse boks 41. — Kontor: Nedre Enggate 20 IL. — Abonnementspris kr. 16,— pr. år, løssalgpris 40 øre. — Annonsepris kr. 0.32 pr. m/m. — Fåes i kioskene hver lørdag.

Nr. 21.

Fredag 6. juni.

6. årg.

FOR NASJONAL FRIHET OG SOSIAL RETTFERDIGHET

Skavlan fikk en enda lengere nese

SKAVLAN.

Dagbladet har i det siste gjort seg bemerket ved sin holdning til den svenske Haijby-skandalen. Lørdag aften 24. mai offentliggjorde bladet under sensasjonelt utstyr en rekke av de for det svenske kongehus høyst infamerende påstander som de svenske myndighetene av gode grunner hittil har «hemmeligstemplet». Full av iver etter å tjene en smikk sum svenske kroner på sin sensasjonsjakt sendte bladet utover de vanlige 50 eksemplarer hele 1000 ekstraeksemplarer av skandalnummeret til Stockholm. Men bladet fikk lang nese, — det svenske kioskkompani stanset forsendelsen. De mange deilige svenske kroner ble bare en luftig drøm. At bladet senere har skrummet av raseri over de svenske «diktatur-metoder» er rimelig. Mindre forståelig og logisk er det at bladet samtidig jubler av glede over de Gasparis «diktatur-metoder» ved — når han er blitt i mindretall — å ville ved lov «oppløse» flertallet!

Det er imidlertid et forhold som

To-sidig økonomisk og militær avtale mellom Spania og USA

Franco har ikke til hensikt for øyeblikket å fortsette forhandlingene med tronpretendenten

Madrid: Privat til 8. M.

Også det spanske folk har nå fått beskjed om at Spania blir inn i det vestlige samarbeide. Fra en trone, dekket med rød fløyel, meddelte general Franco i den spanske nasjonalforsamling at den spanske regjering har besluttet å inngå en to-sidig økonomisk og militær avtale med USA. Generalen så frisk og opplagt ut. Han nevnte ikke konge-problemet i sin tale, og det tas som et tegn på at han foreløpig ikke har til hensikt å fortsette sine forhandlinger med tronpretendenten. Et medlem av nasjonalforsamlingen hentydet til problemet ved å rope «Lenge leve Francisco den første!» — uten at forsamlingens president grep inn.

General Franco uttalte som begrunnelse for Spanias forhandlinger med USA at Spanias geografiske beliggenhet mellom to utsatte hav, Atlanterhavet og Middelhavet, gjør det nødvendig for Spania å samordne sine krefter med andre lands. Vi er alle avhengig av hverandre, for en gnist et sted kan styrte oss alle sammen ut i en verdensbrann.

I mellomtiden forlyder, at den spanske regjering fortsatt arbeider videre med spørsmålet om Langer og problemet Gibraltar. Det antas at spanierne etter å ha sluttet en tosidig avtale med USA vil være åpne for en liknende avtale med England og under disse fremtidige forhandlinger vil det bli gjort nye forsøk på å løse Gibraltar-problemet på en for begge parter tilfredsstillende måte. Det sies at Spania i første omgang vil være tilfreds med å få den formelle suverenitet over Gibraltar hvoretter det forpakter festningsområdet til en

overnasjonal militær myndighet bestående av representanter for USA, England, Portugal og Spania.

Har USA anlagt likvidasjonsleire

Med gasskamre og brenningsovner

Paris: Privat til 8. M.

Sovjetkringkastingen og ledende russiske aviser har rettet voldsomme beskyldninger mot USA i forbindelse med kommunist-leirene i Arizona og Oklahoma. Russerne sier at disse leirene er av samme type som nazistenes likvidasjonsleire. Avisen «Den Røde Stjerne», som er hovedorgan for Den Røde Arme, fører et voldsomt språk og sier at amerikanerne gjerne ville ha tak i tegningene til gasskamrene og likvidasjons-ovnene fra en dødsleir på Koje-øya. Nå bygger de nye leire etter tysk mønster i Arizona og Oklahoma. De er bestemt for alle dem som ikke er enig i deres aggressive politikk, sier Den Røde Stjerne.

I Washington bemerker man at United States Bureau of Prisons holder på å pusse opp en gammel leir for fanger fra den annen verdenskrig i Florence, Arizona samt en flyplass ved Wickenburg, likeledes i Arizona, for eventuelt krisebruk som interneringssentre. — Florence-leirer skal brukes som leir for personer som overtrer immigrasjonsbestemmelsene.

Noack anmodet Hitler om å søke samarbeide med Viktor Mogens og konsul Ringnes

En fjernelse av Quisling ville føre til samarbeide med verdifulle personligheter fra alle partier og klasser

Var kongen tilbøyelig til å anta de tyske krav av 10. april 1940?

det vi henviser til Histors artikkel annet sted i dagens nummer, gjengir vi her docent Ulrich Noacks rapport til hans fore satte. Vi gjør oppmerksom på at den er datert 20. mai 1940.

I forrige uke ble Noack dømt ved retten i Würzburg for injurier mot redaktør Pechel Noack hadde beskyldt Pechel for en «løgner, bakvasker og historieforsker». Pechel hadde nemlig beskyldt Noack for Hitlers og Ribbentrops agent i Norge før og under okkupasjonen. Under rettssaken opptrådte cand. jur. Alf Hartman som vitne mot Noack. Denne Hartmans «store viten» er blitt atskillig utnyttet av norske aviser og ikke minst av Dagbladet, men rapport fra 20. mai 1940 er ennå ikke blitt offentliggjort av noen norsk avis og den ble heller ikke lagt fram i retten. Det er verd å merke seg, at Noack anbefaler Hitler å søke samarbeide med sine æresgjester fra 20. april 1939 bl. a. Viktor Mogens. Noack går også sterkt inn for konsul Ringnes.

Rapporten bærer tydelig preg av å være skrevet med påholpen penn — det var de vanligenorske trådtrekere som var ute og gikk. Vi gjengir rapporten som et historisk dokument uten å ta stilling til dens innhold.

Rapporte lyder:

For enhver ikke forut inntatt iakttagelse, som har levet i Oslo i de siste — to år — og likeledes var tilstede i Oslo — den avgjørende dag den 9de april, kan det ikke være noen tvil om at Quislings proklamering som statsminister var den umiddelbare årsak til nordmennes voksende krigerske motstand.

Ennå om ettermiddagen den 9de april var beundringen for tyskernes militære prestasjon fremherskende — parret med forakt og skuffelse over englendernes utilstrekkelighet. Quislings navn vakte da så stor motvilje at unge nordmenn i tusindvis reiste til landets indre for å slutte seg til kongens tropper.

De ville ikke kjempe først og fremst mot tyskerne — men mot Quisling. Uten denne parole ville mobilise-

«Sakkunnskap»

eller søte, små hemmeligheter.

FOLLESTAD.

En av de mest krigerske, for ikke å si blodtørstige, under rettsoppgjøret var generalkrigsadvokat Ivar Follestad.

Vi husker nok hans aktorat og innlegg i saken mot oberst Sundlo, en opptreden som selv «rettsoppgjørets» jurister fant mildest talt hårreisende. . . .

Men humoristisk var det for oss bedre vitende å lese om hans drepende kritikk av oberst Sundlos taktiske disposisjoner i Narvikområdet. Vi visste jo. at hr. Follestads militære viten hver ken var omfattende eller grundig.

Den besto i ca. 2 måneders rekruttskole og ca. en måneders regimentsamling som kadettaspirant. Etter denne utdannelse fant nok både hans befal og han selv at den militære løpebane ikke var hans egentlige felt. Det

de svenske «diktatur-metoder» er rimelig, Mindre forståelig og logisk er det at bladet samtidig jubler av glede over den gamle «diktatur-metoder» ved — når han er blitt i mindretall — å ville ved lov «oppløse» flertallet!

Det er imidlertid et forhold som er av interesse i forbindelse med Dagbladets offentliggjørelse av de hemmelige svenske dokumenter. — Såvidt man vet, er Dagens Nyheter Dagbladets svenske forbindelse. Dagens Nyheter eies av Bonnier-familien som har en gammel gås å plukke med Bernadottene, fordi kong Carl Johan gjorde vanskeligheter da familiens stamfar i sin tid søkte svensk statsborgerrett. Den svenske almenhet har gjennom årene med forundring fulgt Dagens Nyheteres uvilje mot kongehuset, — en uvilje som merkelig nok er gått i arv fra den ene redaktør til den annen.

Dagens Nyheter har ganske sikkert vært sprekeferdig av iver etter å bringe skandal-historiene til torvs men turde ikke av hensyn til konsekvensene. Vi har sett hvorledes det gikk med Göteborgsbladet Fri kritik som gjenga endel av Dagbladets meddelelser. Riksadvokaten reiste øyeblikkelig tiltale. Spørsmålet er så om man har villet forsøke omveien om Oslo? Dagbladet kan neppe ha fått sine opplysninger ut av luften, — en avsender må det jo gjerne ha vært. Og man blir sterkt fristet til å trekke visse slutninger.

Det tredje punkt i triangel. Politiken i København, brakte endel av stoffet søndag morgen 25. mai som telegram fra Oslo og med Dagbladet som den uttrykkelige kilde! Man ville gjerne være med i dansen, men man skynte seg med å toe sine hender på forhånd. Danmarks umåtelig populære og folkekjære dronning er jo datter av den nåværende svenske konge! Som et lite tegn på Københavnerpublikumets reaksjon kan nevnes at Politikens boulevardpregede middagsavis Ekstrabladet fikk ruter knust etter å ha brakt liknende telegrammer.

Hva selve saken angår, forbauser det at nettopp Dabladet som, såvidt man kan forstå, hylder tidens seksuelle frihetstrang og slåss mot alle moralske mørkemenn, skulle bli så dydig forarget over en handling som etter straffeioven overhodet ikke er belagt med straff. Det må her straks tilføyes at der overhodet ikke foreligger noesomhelst bevis for bladets påstander, tvertimot av sannes de på det sterkeste av dem som nødvendigvis må kjenne sannheten.

Er det visse svenske myndighetspersoners oppførsel bladet vil belyse og klundre, kunne man være fristet til å spørre hvorfor bladet absolutt skal fele for andres dør? Ville det ikke være mer nærliggende å bruke kosten utenfor mer hjemlige dører? Det er nok å bruke kosten på for bladet, selvom Stortinget har sagt «det siste ord».

Dommen i injurisesaken.

Dommen er appellert av Harsem, men ikke av fru Hansson og Alexander Lange. Utskrift av domme ble ikke tilstillet dem innen ankefristens utløp. Dette gir jo ikke noe lyst bilde av rettsstatens ekspedisjonsevne. Vi skal her i bladet gjennomgå dommen når utskriften foreligger.

Gibraltar-problemet på en for begge parter tilfredsstillende måte. Det sies at Spania i første omgang vil være tilfreds med å få den formelle suverenitet over Gibraltar hvoretter det forpakter festningsområdet til en

Brev fra Årdal.

Årdalfabrikkene en fin melkeku for staten

Men tross de veldige millionoverskudd gjør arbeiderregjeringen minst mulig for arbeiderne

For en som har vært i Årdal før krigen er det en opplevelse å komme dit nå igjen.

Årdal er en fjellbygd, urer, fosser og bratte lier. Det var mest geiter og sauer de levde av der i gamle dager. Det var små gårder og et grense løst slit, med lauving og utslåtter opp over bratte fjellet. De fleste hus var små og dårlige, mange nesten som sæterhytter og folk levde i små kår.

Men i dag bygges der villaer og støpes store betonghus og anlegges haver der hyttene sto før. Og de veldige fabrikkene i nedre Årdal, jernverk og elektrodefabrikk, i Øvre Årdal aluminiumsverk, spy ut sin røyk og går for full drift natt og dag. Veien fra Nedre til Øvre Årdal, som går gjennom tre tunneller, hvorav den lengste er 800 meter som en autostrada, sementert og moderne, og bussene kjører fram og tilbake fulle av folk. nye hus bygges på alle hauger. Det lyder som et eventyr og alt skyldes okkupasjonen og de forferdelige tyskerne, som bygget opp dette nye industristed, men Nord-Europas største kraftverk, på rekordtid.

Men så er også uttalelsene om okkupasjonstiden her i Årdal enstemmig: «Hadde ikke tyskerne kommet var Årdal aldri blitt bygget», er den vanlige oppfatning. Her arb. mange tidl. NS-folk og mange av dem er valgt som tillitsmenn i fagforen. Her er i det hele tatt et sjeldent godt og kameratslig forhold mellom arbeiderne, på tross av de politiske oppfatninger, og da staten er

en nyplass ved Wickenburg, ikkeledes i Arizona, for eventuelt krisebruk som interneringssentrer. — Florence-leirer skal brukes som leir for personer som overtrer immigrasjonsbestemmelsene.

arbeidsgiver og ikke serlig populær, er der plass for alle meninger på arbeidermøtene.

Det var serlig i de første årene da der var mangel på arbeidskraft at «landssvikene ble tatt inn ved Årdals fabrikkene. Nå er der nok arbeidere på fabrikkene, men bygningsarbeidere og alle slags fagarbeidere er der stadig mangel på.

Når man ser på bildet av Nedre Årdal (Årdalstangen) med alle de gamle tyskerbarakkene forstår man, at der er behov for nye hus. Ovenfor det bildet viser, er der nå bygget to fine villabyer med moderne arbeiderboliger for det meste tomannshus, dessuten er der støpt fire store punkt hus i tre etasjer, og en mengde privat hus. Der bygges med andre ord overalt hvor der er en ledig tomt.

Men utenom det å bygge arbeiderboliger, gjør verket, tross sitt veldige millionoverskudd lite eller nesten intet for arbeiderne. I de ferdige boliger får arbeiderne en husleie på over 100 kr. pr. mnd. Og på tross av at Årdal Verk ifjor hadde et overskudd på 14,5 og i år 21,6 millioner kr. har det ennå ikke hatt råd til å innrede en lesesal eller en skikkelig møtesal for arbeiderne, utenom Folkets Hus, som annen hver kveld brukes til kino.

Når man tenker på at staten overtok Årdal Verk med kraftverket, aluminiumsfabrikk, oksyd- og elektrodefabrikk pluss alle bygninger, kaier med heisekraner og veien mellom Øvre og Nedre Årdal helt gratis, og at

den 10de april, kan det ikke være noen tvil om at Quislings proklamering som statsminister var den umiddelbare årsak til nordmennenes voksende krigerske motstand.

der dessuten lå så meget igjen av motorer, maskiner, jernrør, jernbjelker og annet materiale etter tyskerne at verket i disse 7 år har solgt for henimot 30 millioner, og at der ennå ligger veldige materialhauger og rustet og forkommes, så er det vel klart for alle at staten her kunne ha startet en mønsterbedrift hvis make det fattige Norge aldri har sett. Men her som overalt har arbeiderregjeringen laget rot istedetfor mønster, og herrerne Gerhardsen, Torp & Co er ingen populære arbeidsgivere. Skulle man være ondskapsfull og bruke deres egen gamle propagandaterminologi måtte

— Fortsettes Side 4 —

englendernes tilstrekkelighet. Quislings navn vakte da så stor motvilje at unge nordmenn i tusindvis reiste til landets indre for å slutte seg til kongens tropper.

De ville ikke kjempe først og fremst mot tyskerne — men mot Quisling.

Uten denne parole ville mobiliseringsordren vært av liten virkning og kongen kun hatt en brøkdel av de tropper som han på denne måten fikk for å avverge Quisling faren.

Men også kongens egen holdning ble på en avgjørende måte bestemt av tyskernes krav om et ministerium Quisling. Det gies i dag i Oslo Stortingsmenn som forteller at Kongen var tilbøyelig til å anta de fordringer som ble stillet av den tyske gesandt den 10de april —, med unntakelse av kravet om et ministerium Quisling. I dette krav lå for all norsk følelse en opphevelse av den norske selvstendighet —, idet den norske nasjon gjentatte ganger hadde avvist ham — ved siste valg med 97 pst. — Mens tyskernes besettelse i vide kretse ble anerkjent som en uunngåelig følge av englendernes hensynsløse po-

— Fortsettes side 3 —

Det hjelper lite, om en har aldri så god vilje, når en kjører bil uten innsikt og erfaring.

De nsom går i døden for en ide har for alltid befestet den i sine tilhengers sinn.

Italia vender seg bort fra demokratiet

Sør-Koreas statsminister går på grunn av store korrupsjonsaffærer

FN-folk har stjålet utstyr og materiell for 40 mill. kroner
Alt er havnet på svartebørsen

Tokio: Privat til 8. M.

Sør-Koreas statsminister, som dannede ny regjering for noen få uker siden, innleverte forleden sin avskjedsansøknning med den begrunnelse at han ikke fikk tilstrekkelig støtte i sitt arbeide med å bekjempe korrupsjonen. Republikkens president nektet å godkjenne søknaden og forlangte at han skulle fortsette.

Forskjellig utstyr og materiell til en verdi av nærmere 40 millioner kroner tilhørende de Forente Nasjoners stridskrefter er i de siste måneder «forsvunnet» i Sør-Korea. — Den sør-koreanske innenriksminister er fremkommet med den oppsiktsvekkende påstand at dette tap

Engstelsen for kommunismen har skapt ny jordbunn for fascismen — Vatikanet søker kontakt med det nye parti

Ny-fascistene og monarkistene har sine kontakter i orden i U. S. A.

Milano: Privat til 8. M.

Kommunevalgene i Italia har avslørt en bemerkelsesverdig politisk utvikling bort fra de demokratiske sentrumpartier og til fordel for monarkistene og ny-fascistene.

skyldes «uærlig FN-personale». — Han tilføyer at ingen koreanere vil le kunne stjele slike mengder utstyr medmindre de fikk aktiv assistanse av FN's egne folk. . . .

En offisiell melding går ut på at bare i tiden mellom årskiftet og 9. februar i år er det forsvunnet utstyr til en verdi av 5,1 millioner amerikanske dollars i Korea. Utstyret er havnet på svartebørsen og derfra vandret videre til private oppkjøpere.

ken var omfattende ener grunnlig.

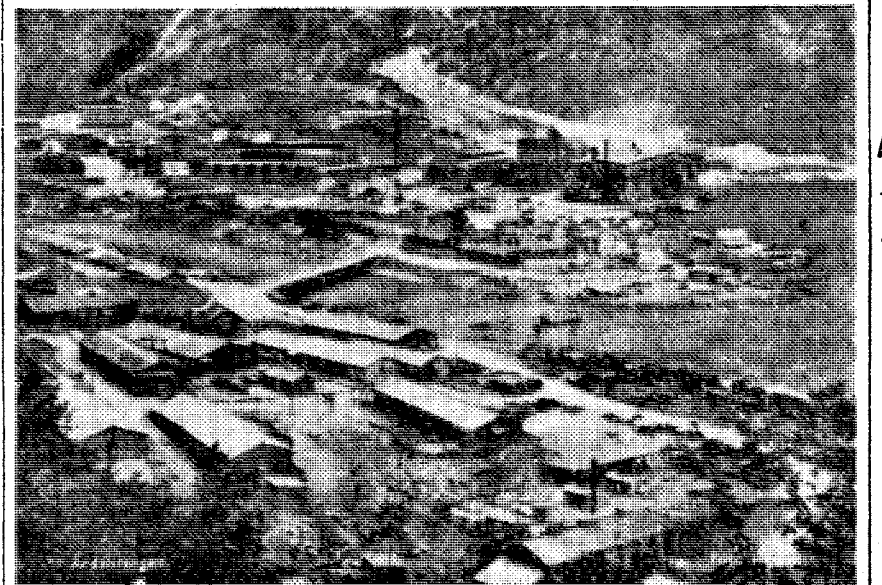
Den besto i ca. 2 måneders rekruttskole og ca. en måneds regimentsamling som kadettaspirant. Etter denne utdannelse fant nok både hans befal og han selv at den militære løpebane ikke var hans egentlige felt. Det er vel ikke for meget å si at han var Fredriksverns dårligste kadettaspirant det år han lærte vendinger, håndgrep og fremsprang der nede.

Så langt som til Krigsskolens 1. klasse kom han ikke.

Det var denne rekruttskolekandidat som kritiserte oberst Sundlo, en mann med krigsskole, Militære høyskole og en mannsalders militærpraksis!

Såvidt jeg vet ble hr. Follstad etter krigen kaptein. Det må vel være en av de minst kvalifiserte som herr Hauge har utnevnt.

Den sagtmodige og snille kadettaspirant Follstad fikk aldri høve til å vise sine militære egen skaper som befalingsmann i krig eller fred, han ble aldri general, men derimot generalkrigsadvokat og som sådan har han aldri spart på kruttet — særlig i «rettsoppgjøret». Men hr. Follstads kritikk er et av de nå nær sagt utallige eksempler på «retts oppgjøret» sakllge og solide grunnlag. W. G. L.

Nedre Årdal med jernverket og elektrodefabrikken og alle de gamle tyskerbarakkene.

— Fortsettes side 4 —

Redaktør Forretningsfører
Arvid B. Arntzen Per Kvendbe
Utgitt av Interessentskapet 8. Mai

Den politiske tåke.

Under finansdebatten i Stortinget i april i år understreket Leirfall (b) det faktum, at når det gjelder prinsippene...

Denne uttalelse ga arbeiderpartiets parlamentariske fører. Gerhardsen, foranledning til å si, at han personlig ville hilse med glede om man i stedet for fire borgerlige partier kunne få ett eller to.

Dette er så sant som det er sagt, og når arbeiderpartiets fører kunne tale så åpent og ironisk om dette, så skyldes det ikke bare forvisningen om å kunne operere med et sikkert flertall i denne stortingsperiode...

Men det gjør vi ikke overfor fraksjonene i den såkalte borgerlige leir, for der strides de om bagateller på dekk, mens statsskibet er i havsnød.

Det er en tålmodig mann som kan si dette. For tidene er kritiske. Det gjelder bare å ha evnen og viljen til å se det.

Men jo, det nytter! Og veien går gjennom rasering av de mørke partigjerder og en ny samling midt om det som er hovedsaken idag: Vernet om menneskerettighetene og grunlovens ånd.

Nils Collett Vogt sa en gang: I 1880-årene skulle alt skje senest imorgen. -- Vi kan ikke gå så raskt tilverks. Vi lever i en slags politiske tåke og før den sprer seg blir det ingen samling.

Disse ord legger vi våre lesere på sinne. Det fører ingen vei tilbake til «de gamle, gode dager», og vil man samling, må man handle, mens det ennå er tid og handle rettferdig mot alle.

Det dobbelte spill i all politikk.

Den norske presse og de tyske spioner som opinionsdannere.

Docent Ulrich Noacks rapport om forholdene i den første okkupasjonsmåned er avslørende

Fra en upartisk tilskuer, som benevnes Histor, har vi mottatt denne artikkel. Da det er de historiske sannheter vi søker, mener vi at denne artikkel har sin berettigelse, såvel som docent Ulrich Noacks rapport til hans overordnede. Vi gjengir derfor begge i dagens nummer.

Når det gjelder landssvikoppgjøret og hele vår presse så har der vært en merkelig enstemmighet. Storting og presse har gjensidig forsikret hinannen og almenheten om hvor utmerket hele oppjøret har vært...

Det er vanskelig å finne en fullgyldig forklaring på dette forhold som er meget fjernet fra det vi kaller fri opinionsdannelse. Det er jo en kjensgjerning at en rekke av våre bladforetakender som f. eks. Dagbladet i Oslo og arbeiderpartibladet Fremtiden i Drammen, som begge ble stanset som aviser av tyskerne...

Det er meg fortalt, at en av våre største aviser i sin tid var villig til å betale to -- 2 millioner som en passende bot -- men det hele ble avgjort med små 150.000. Det var den samme avis som 5 år etter krigens slutt ikke fant å kunne ta inn en unner fullt navn og helt igjennom saklig og retferdig nekrolog over politinspektør Schønning.

Bøtenes litenhet skulle ha en bestemt holdning som forutsetning? Selv om dette nok kan være medvirkende tror jeg det ikke er hele sammenhengen.

De ledende menn i dag har ofte -- for ikke å si oftest et fangeopphold i Tyskland -- eller et opphold i Sverige eller England under krigen, som sin største og nesten eneste kvalifikasjon for de stillinger de i dag inntar.

At der under krigen fra jøssinghold ble drevet en bevisst og av de tyske myndigheter begunstiget og godkjent sjikané og latterliggjørelse av NS og hva dertil hørte, er et faktum.

Det kan i denne forbindelse være at den største interesse å se hva en av tyskernes ledende menn -- for ikke å si den ledende mann sommeren 1940 -- har å si. Jeg tenker her på tyskeren Noack (inngiftet i innflytelsesrike Oslokretse), og noen andre -- alle med de beste norske forbindelser -- var «tysk politisk hjertne» her sommeren 1940.

Harsem-saken setter rekord

Den skal ha kostet staten et betydelig seks-sifret tall.

Juryen i Harsem-saken har trolig satt ny norsk rekord. Den satt sammen i åtte uker og måtte bl. a. høre på 150 forskjellige vitner.

Til Verdens Gangs opplysninger kan føyes at etter hva det fortelles i Oslo, skal Harsem-saken også være en av de dyreste saker for statskassen som vår rettshistorie kan oppvise.

Harsem-saken.

En skulle ikke tro sine egne øyne, når en i «Aftenposten» leste et utdrag av domspremissene, hvor det står at «Harsem ved sine hensynsløse og hemningsløse angrep på rettsoppgjøret hadde vanskeliggjort samfunnets bestrebelse på å utjevne den kløft som rettsoppgjøret har skapt».

Er ikke denne uttalelse en dom over «rettsoppgjøret»? Først graver makthaverne en dyp kløft og nå bestreber altså de samme makthavere seg på å utjevne kløften? Ja, mon det? Sitter ikke fremdeles bra mennesker inne på Bjørklangen? Går fremdeles ikke mange NS-folk uten stillinger og må ta småjobber for å kunne leve?

Hva ser disse dommere av de ulykker som dette s.k. «Rettsoppgjør» har skapt? Møter de noen gang elle dem som er fradømt stillinger og ikke har annet enn forsorgen å leve av, da de er for gamle til å søke andre stillinger? Eller alle dem som «rettsoppgjøret» har knekket, alle dem som har fått helbreden ødelagt fordi de ikke har tålt påkjenningen?

«Rettsoppgjøret» har vært en ulykke for landet og det skal ganske andre bestrebelse til enn dem som hittil er gjort for å, få jevnet ut den kløften. Samfunnet er opprørt over jødefølgelsen, men er ikke «rettsoppgjøret» en uhyggelig forfølgelse av egne landsmenn.

Vekkerur

Kr. 18,10 -- 21,50 -- 23,50 -- 24,75 -- 25,50 -- 27,50 og 34,60
Sendes mot oppkrav.
Urmaker R. Gjessing, Drammen.

Sensur av skolebøker

Et avvist angrep i Sverige.

Den svenske seksjon av World Jewish Congress henvendte seg for en tid siden til Statens Læreboksnæmnd for å få en revisjon av de svenske skolebøker med hensyn til skildringen av det jødiske folk og jødedommens historie.

«Ja, slik skriver innsenderen og «Fria Ord» føyer til: Ja slikt kan man begynne å fundere på under lesningen av Israels historie. Dog behøver man ikke gå så langt tilbake som Josua. Dagens erobring av Palestina med fordrivelsen og utarming av hundrede tusener av de arabiske innbyggere er et skuespill som kanskje ikke i alle deler er så tiltalende.

Rettelse.

I min artikkel om «statskirken og rettsoppgjøret» er der falt ut en setning, som gjør det følgende avsnitt helt meningsløst.

Der sto i min artikkel: Da sokneprest Ljostvedt, Larvik, talte om Jesu kjærlighet som også omfattende «landssvikere» ble han (denne setning er utelatt hos Dem) overfalt av Dagbladet med en nederdrettig og lavliggende artikkel osv.

Ingen som leser det siste uten å ha lest det første kan forstå sammenhengen.
Karl Seeland.

Det er sagt:

Arbeiderpartiets store mann, Chr. Hornsrud sa engang:

«Makthaverne glemmer at en

kan bli noe rettfærdig styre, så lenge noen er utestengt fra rettferdigheten».

Disse ord legger vi våre lesere på sinne. Det fører ingen vei tilbake til «de gamle, gode dager», og vil man samling, må man handle, mens det ennå er tid og handle rettfærdig mot alle.

Grunnloven er ikke ens til alle tider

Herr redaktør!
Jeg leser «Farmand», og selv om jeg ofte ikke er enig i redaktør Hoffas syn på det ene og annet, så synes jeg iallfall han danner en god kontrast til meget av det borgerlige, såvel som man så ofte ser prestat av «Aftenposten» — «Morgenbladet» og andre «gode norske borgerlige» aviser. — I nr. 21 av «Farmand» begynner redaksjonen med en artikkel. Den lyder slik:

«I strid med alt».
«Stivilserte stater har oppstillet prinsipper for lovgivning. . . Blant disse prinsipper er særlig to viktige: At loven skal være gitt for den handling foretas som loven skal anvendes på. Forutsetningen er at menneskene ikke kan innrette seg etter en lov de ikke kjenner og loven skal ikke være en felle for hederlige folk.
At loven skal være lik for alle. Det som en kan oppnå, skal enhver med kvalifikasjoner kunne oppnå. Det som ikke kan ramme en, kan heller ikke ramme andre i samme stilling».

Ja, man gnir seg uvilkarlig i øynene, — og tror det er «8. Mai», som man har for seg. Nei, det er virkelig «Farmand» — men så gjelder det jo også prisloven og Thagård, — og grunnloven er ikke ens til alle tider.
Ja, er det ikke rart her i livet, det kommer an på, med hvilke øyne man ser det, og da betyr det ikke noe om det er «i strid med alt», da skal der dømmes strengt men rettfærdig.

R.

Dette er mennesket

I Arbeiderbladet skriver L. Portzolt en kronik om en dokumentsamling som nylig er utgitt i Tyskland. Dokumentene som må ansees for absolutt pålitelige skildrer i detalj hva som foregikk da sudettyskernd ble drevet ut av Tsjekkoslovakia etter frigjøringen i 1945. Det er en uhyggelig lang rekke grusomheter som her blir rullet opp. Svært ofte gikk det ut over folk som slett ikke sadde vært nazister, deres eneste forbrytelse var at deres slekt for lang tid siden var innvandret fra Tyskland. Portzolt skriver:

«Normale moralske reaksjoner kommer til kort overfor et slikt utbrudd av hat, hevnløst og sadisme. . . Når det blant de demokratiske og humane tjekkere som i og for seg ikke har noen påtakelig tilbøyelighet til fanatisme og grusomhet, fantes en hel del individer som kunne reagere på nazismen på denne måte — da er barbariet noe som ligger skjult i oss alle. Da har ingen rett til å dømme andre. Da gjelder det bare å anerkjenne: ecco homo — dette er mennesket.»

Erklæring fra major Tryggve Gran

Vi finner ikke noen grunn til ikke å offentliggjøre følgende erklæring fra major Tryggve Gran.

I dag — onsdag den 28. mai 1952 har jeg besøkt Kaare Olsen på Aker Sykehus, nerveavdelingen. Det viste seg at Kaare Olsen var identisk med den person som i mai-juni 1945 tjenstgjorde som fangevokter — bade mester på Møllergaten 19, og som av en senere avdød fange — Einar Næss — overfor undertegnede ble oppgitt som den der hadde tilføyet avdøde generalkonsul Dietrich Hildisch legemlig skade under dennes varetektshold i Møllergaten 19 i mai 1947. . . Kaare Olsen tjenstgjorde i fengslet da jeg kom til Møllergaten 19 den 25-26 mai 1945, like etter at Hildisch var ført på sykehus. Næss hadde delt celle med Hildisch.

Kaare Olsen er fortiden meget syk og hans nerver i en sørgelig forfatning. Han gjenkjente meg med det samme og uttrykte sin glede over å få snakke ut med meg. Jeg har aldri hatt noe utestående med ham. . . . Det vitneprov jeg under eds ansvar fremkom med i Emsivating lagmanns rett 29. april dette år var som jeg erklærte dengang — en korrekt gjengivelse av hva ovennevnte Einar Næss hadde betrodd meg. . . . Oslo den 28. mai 1952.

TRYGGVE GRAN.

«Udemokratisk».

Spania vil knytte seg militært til de vestlige nasjoner, men vil ikke endre sitt syn på demokratiet, sa general Franco ved åpningen av nasjonalforsamlingen forleden. Nødvendigheten av et militært samarbeide med de vestlige land inngår som et ledd i vår utenrikspolitikk, sa han, men det ville være en fornæktelse av demokratiet, hvis de vestlige land av den grunn prøvet på å tvinge Spania til å endre sitt syn på demokratiet. Det politiske partisystem hadde vært Spanias svakest og dekadens og ført til megen ulykke og korrupsjon. — Samtidig som han sa dette opplyste han under stor jubel, at Spania 1. juli ville oppheve rasjoneringen.

Bortsett fra at selve saken i høy grad kaller på oppmerksomheten, er denne uttalelsen i Arbeiderbladet vel verdt å merke seg, skriver Vår Kirke. Selv hos høyt kultiverte mennesker ligger «barbariet» skjult. Under rolige og harmoniske forhold kan vi oppføre oss noenlunde anstendig. Men plutselig kan det skje en ekksplosjon, og en ond avgrunn åpenbarer seg. Dette har kristendommen aldri lagt skjul på. Men det vekker den sterkeste irritasjon, det er en skammelig nedvurdering av mennesket, heter det. Hvor mange dokumenter trenges egentlig for å bevise at det er sant?

Men hvis bare ledende menn engang innrømmer dette faktum, da må deres syn forandres i ganske omfattende grad.

fant å kunne ta inn en unner fullt navn og helt igjennom saklig og rettfærdig nekrolog over politiinspektør Schønning. En mann som riktig nok hadde vært medlem av NS, men bevislig hadde reddet 100-vis av gode jøssinger — og som så krigens slutt som Akershusfange — og ble spart for en tysk kule, kun ved at krigen sluttet så tidlig som den gjorde. At han ble utrensket og ved domstolens hjelp igjen ble tilkjent sin stilling, men allikevel av administrasjonen ble holdt utenfor, hører med til billedet. Dette er et eksempel, — men det kan nevnes 100-vis — av liknende — men kanskje ikke fullt så grelle.

Hva kan så grunnen være til denne ensidige holdning fra nesten samtlige avisers side og denne nesten fanatiske innstilling fra de såkalte ledende kretser innen for de politiske partier og ellers fra folk og kretser som er vant til å angi tonen?

At arbeiderpartiet og dets aviser og menn vil beholde Quisling og alle NS-menn som den store syndeboke for alle sine misgjerninger er forståelig nok. At borgerlige kretser ikke inntar en mere objektiv holdning kan ikke annet enn forbause. Når det gjelder avisene vegrer en seg for å tro at det kan være det helt igjennom mørklagte og milde rettsoppgjør over for avisene som kan være årsaken.

ke å si ledende mann sommeren 1940 — har å si. Jeg tenker her på tyskeren Noack (inngiftet i innflytelsesrike Oslo kretse), og noen andre — alle med de beste norske forbindelser — var «tysk politisk hjerne» her sommeren 1940.

En må i denne forbindelse være på det rene med at alle tyskere som i denne tiden oppholdt seg utenfor sitt eget land var mere eller mindre direkte tyske spioner. At Noack også lot seg bruke av Koht er en annen sak. Noack som sikkert var en klok mann og en utmerket kjenner av alle norske forhold, sendte rapporter til sine foresatte. En av disse nasjonale kom på avveier, men gjennom en av våre forbindelser har vi fått i den — og gjengir den på et annet sted i dagens avis.

Denne rapport har en dobbelt misjon: en adresse både til jøssinger — og til NS medlemmer som ikke forsto eller ut fra sin egen ærlighet ikke kunne forstå det dobbelte spill, som drives i all politikk og som tyskerne også uten skrupler drev. Rapporten taler for seg selv.

Husk kontingenten

Utenrikskrønikk

Formosaregjeringen har stor makt i — USA

Den amerikanske kongress bevilger hvert år millionbeløp til den kinesiske nasjonalistregjering som befinner seg på Formosa. Disse penger sendes da også til Formosa og kommer deretter for en stor del tilbake til USA for å finansiere den såkalte Kina-lobbyen. Denne lobbyen oppgave er å påvirke kongressen til å vedta ytterligere bevilgninger til Formosaregjeringen. Underveis anvendes mange av pengene til å finansiere spekulasjons- og svartebørsforretninger og til personlig berikelse av medlemmene av den ledende klikk omkring Chiang Kai-sjek.

Det er det frisinne amerikanske tidsskrift «The Reporter» som forteller dette. Tidsskriftet er forøvrig utenriksminister Achesons mest loyale støtte, men har nå funnet tiden inne til å fortelle, hvorledes Kuomintangregjeringen har skapt og kan bevare sin maktstilling.

Chiang Kai-sjekks regjering er et av de merkeligste fenomener i tidens verdenspolitikk. Den er anerkjent av endel stater, deriblant USA, som det kinesiske rikets lovlige regjering, men den har ingen myndighet over det kinesiske territorium. Formosa, hvor den har slått seg ned, tilhører ikke formelt Kina — øyas

endelige status er ikke avgjort ennå ikke desto mindre inntar denne regjering en av de permanente plasser i sikkerhetsrådet og kan dermed nedlegge veto mot enhver handling fra rådets side tross for at den ikke har noe rike, under seg. Men det forhindrer ikke at denne regjering har større innflytelse på indre amerikansk politikk enn noen annen regjering i verden, selv om den i virkeligheten helt og holdent lever av amerikanske penger.

Det mest fantastiske er at transaksjonene ikke gjennomskues slik at det kan bli satt en stopper for dem. Men Kina-lobbyens innflytelse er for mektig til at det hittil har vært mulig. Den har gjennom årene engagert fremrakende amerikanske reklamefolk til å tjene sin sak og den har utbetalt svære beløp på den konto. De propagandametoder som den anvender er ganske enkle. Enhver som tillater seg å kritisere Chiang Kai-sjek blir omgående utskreket som kommunist, og lobbyen har tallrike hjelpere i presse, radio og i selve kongressen som villig beforder disse beskyldninger. En av de mest ivrige er senator McCarthy hvis beskyldninger om kommunistisk infiltrasjon flere ganger

ikke har tatt pakjenningen. «Rettsoppgjøret» har vært en ulykke for landet og det skal gis andre bestrebelser til enn dem som hittil er gjort for å få jevnet ut den kløften. Samfunnet er opprørt over jødefølgelsen, men er ikke «rettsoppgjøret» en uhyggelig forfølgelse av egne landsmenn.

Nei vi sier: Ære være Harsem! Da han skrev visste han sikkert at alle som angriper det hellige dyr som rettsoppgjøret er for myndighetene konsekvent ville bli lømt. Harsem er en modig mann. Det var sikkert ikke myndighetene han ville opplyse, de vet nok hvor galt det har vært handlet, men det var almindelige folk han ville vekke til ettertanke.

NS-medlem fra 1933.

Sosiologen Karl Mannheim. Den alminnelige folkeundervisning og den moderne nyhetstjeneste er to store kulturgoder som vi var særlig stolte over. Vår tid står nå overfor det foruroligende faktum at disse goder istedetfor å heve kulturnivået gjennom sine virkninger tvert imot fører med seg visse tegn på utarting og svekkelse. Allslags viten bibringes massen i en hittil ukjent mengde og fullkommenhet, men det skorter på evne

formelig har lammet amerikansk politikk eller som «The Reporter» uttrykker det: «Blokert rotet».

Kina-lobbyens amerikanske nøkkelmannt Alfred Kohlberg, som er medstifter av «American China Policy Association» hvis formann har vært Clara Booth Luce, som er gift med utgiveren av de mektige magasiner «Time» og «Life». Kohlberg er en mann i sekstifarene og har siden 1915 drevet import av kinesiske broderier. Det har gitt ham en årlig inntekt av 1,5 mill. dollars. Han var også en av de første som etter krigen fikk bevilget eksportlisens av Kuomintangregjeringen og er derfor en fiende av kommunistregjeringen som nå hindrer ham i de store forretninger. Han er ustanselig i aktivitet, skriver leserbreve, bombarderer kongressmedlemmene, holder foredrag og skaffer materialer og økonomisk støtte til aviser og talere som vil gå inn for Chiangs sak.

Den hjelp som Formosaregjeringen i årenes løp har fått fra USA beløper seg til store summer, det nevnes beløp mellom 3,5 og 5 milliarder dollars. Madame Chiang Kai-sjekks smukke hustru og hennes nærmeste familie har anvendt en god porasjon av disse pengene og har i sine svartebørsforretninger også hatt forbindelse med de kinesiske kommunister. Yangtze Trading Corporation, hvor Madame Chiang Kai-sjek er den største aksjonær, sendte således i 1949 illegalt tinn til kommunistene i Tientsin.

Det er sagt:

Arbeiderpartiets store mann, Chr. Hornsrud sa engang:

«Makthaverne glemmer at en moralsk forbrytelse i dag skaper en ny rettsoppfatning imorgen som vender seg mot dem selv».

Vi skulle ønske at dagens makt havere la seg disse ord på sinne. Og adressen er først og fremst: Gerharde, Gundersen og Hauge, for det er denne treenighet som førte til den folkenylikke som det politiske rettsoppgjør utviklet seg til å bli.

Vi kan sitere Hornsrud videre: «Det er ingen makt som sikrere tapes enn den som misbrukes».

til å omsette denne viten i liv. Ube- arbeidet viten virker skadelig på evnen til å vurdere og står i veien for visdommen. Undervisning gjør «under-vis». Det er et redselsfullt ordspill, men det har en dyp mening.

J. Huizinga i «Kulturen i fare».

For å vine de amerikanske kongressmedlemmer for seg har den amerikanske Kina-lobby holdt store middager slik at amerikanerne kunne «få stifte bekjentskap med kinesiske diplomater og høre deres synspunkter». En av lobbyens representanter praler med at han i løpet av det siste år har bevertet hundrede medlemmer av kongressen og i hvert fall omvendt halvdel av dem til Formosaregjeringens synspunkter.

Lobbyen opptrer ikke bare i Washington, men blander seg direkte i den indre politikk ved å gi tilskudd til «ønsktverdige» kandidaters valgfond. Alt dette skjer med penger som den får fra kongressen gjennom Formosaregjeringen og under agitasjonen sparer den ikke på kruttet. Alfred Kohlberg sier således at han anser utenriksminister Acheson for å være kommunist og at Korea-krigen var et avtalt spill mellom Washington og Kreml for å gi Russland anledning til å vende tilbake til FN.

Det er for oss europeere meget uforståelig i amerikansk politikk, men det er vel ikke noe som slår USA's Kinapolitikk, og det er ingen grunn til å tvile på riktigheten av de her refererte opplysninger, da «The Reporter» står de politikere nær, som vil ha en ende på dette styre og still Men det blir neppe gjort noe før presidentvalget er over. Det er så mange skjær i sjøen, at det skal megen statsmannskunst til å gå klar av dem i så overopphetede tider

Noack foreslo en stille fjernelse av Quisling

I ærefulle former skulle han føres til Tyskland — og så — helt forsvinne?

Professor Harris Aall skulle få lov til å overvære det engelske sjøherredømmes sammenbrudd fra en av de erobrede kanalhavner

— Forts. fra side 1 —

Itikk, og til en viss grad berettiget, oppfattet man Quislings maktovertakelse som undergangen for norsk frihet og selvstendighet. Parolen: Heller krig enn Quisling — betød i virkeligheten «frihet eller døden».

Lettelsen da Q. ble styrtet etter en 6 dages skinnregjering

var uhyre og alminnelig. Men disse 6 dager var tilstrekkelig til å drive konge og regjering —, som hele vinteren særlig hadde bestrebet seg for å formidle fred mellom Tyskland og England —, og hvis hele politikk engstelig fulgte den svenske — helt over på engelsk side. De blodige kamper som var begynt i denne første uken sunne ikke straks avbrytes. At Q. ble demobiliseringsminister syntes for mange på den annen front et tegn på at hans tilbakekomst var planlagt og hensikten.

Den i hele Norge mest hatede mann (Quisling)

er derfor skyld i tusinder av tyske soldaters død. Skulle så dertil ved tysk hjelp Q. få regjeringmakten i Norge — så ville tysk politikk belønne en mann med makt — som har kostet oss flere menneskeliv enn selv den bornerte polske utenriksminister Beck. Redselen for at Q. skal vende tilbake er alminnelig utbredt og er skyld i den, de siste 14 dager, økende misstemning overfor oss tyskere. Den uvisshet om landets politiske skjebne som skyldes dette forhold har fremkalt en så sterk forbitrelse at Q. påny trer fram — så vil dette bli besvaret med blodige opp-tøyer. Dette folks måtehold og koldblodighet tatt i betraktning, så betyr dette meget.

Grunnen til denne bekymring for Q. ligger i hans lille tilhengerskares aktivitet, hvis planer går ut på med

rikskommisærers hjelp å få kontroll over propaganda-apparatet — presse og kringkasting. Rikskommisær skal i kraft av sin forordningsrett utnevne en justisminister utenfor administrasjonsrådet, som så i kraft av en i virkeligheten slett ikke bestående kompetanse (rett) skal innkalle en næringsgrenpreget nasjonalforsamling — hvis hovedoppgave skal være å oppheve forfatningen fra 1814 og gi Q. og hans lille tilhengerskare makten.

Quislings folkerettskyndige rådgiver — dr. Harris Aall, som gjentatt har gjort sin innflytelse gjeldende i Berlin — fortalte meg disse planer og fremsatte også teorier om årsaken til Q. manglende popularitet — noe heller ikke han kunne benekte —, som ropet en eiendommelig og forbausende galskap hos denne gamle mann som ikke på mange år har bodd i Norge. Aall mente at Q. stilling under hans regjeringdage var blitt sveket — da det var blitt kjent at han ikke hadde tyskernes tillid. I virkeligheten var årsakssammenhengen den omvendte. Q. mistet tyskernes understøttelse på grunn av den mistro han møtte hos alle befolkningslag. Denne mistro til Quisling person hadde allerede lenge vært så kjent at det tyske gesantskap allerede fra desember av hadde advaret mot ham i alle sine rapporter. Den tyske gesandt blir nå her kun bebreidet (fra ham nærstående tysk hold) at han ikke behandlet denne sak med større elasticitet og straks lot kongen få et alternatært forslag.

Hvis tysk politikk ønsker en omstilling og omdannelse av det norske samfunn, må det skje i retning av en styrkelse av regjeringsautoriteten likeoverfor den gammeldage og tungvinte parlamentariske styreform — og slett ikke satse hverken på Quislings person eller hans program.

Den historiske virkelighet

er at Q. har tatt sine beste og mest livskraftige ideer fra en gruppe nasjonale, sosialistiske, anti-marxistiske reformvenner som han selv var medlem av før 1933. Det er her tale om Fedrelandslaget, hvis stifter var Fridtjof Nansen — og hvis leder i dag er Viktor Mogens — en høybegavet skribent —, Førerens æresgjest 20. april 1939, medlem av Nordischen Gesellschaft — hvor han på møtet i 1937 ble kjent med riksfører Himmler som utmerket ham spesielt. Mogens er utgiver av det tyskvennlige månedsskrift «Utenrikskronik» og var i 10 år den mest ansette utenrikspolitiske kroniker i Norsk Riksringkasting inntil han ble intrigert vekkt av en marxistisk klikk.

Mens Q. tilhørte Fedrelandslaget

og ble støttet av dette var han en tid krigsminister i bondepartiregjeringen. Før å ha sitt eget parti, brøt han i 1933 med bondepartiet og Fedrelandslaget og deltok to ganger etter hinanden i valgkampen. Han tok herunder i bruk propagandametoder som i Norge måtte virke mot sin hensikt. Hans panserbil hvis tak var innrettet for å kunne brukes som talerstol vakte ergrelse og gjorde ham latterlig. Dagen før siste valg kunnjorde han at hans parti ville få sikkert 12 — kanskje 20 mandater. Resultatet ble 0.

Allerede tidligere hadde hans beste medarbeidere forlatt ham, idet det viste seg at han ble dominert av en samling grønskollinger som han omga seg med og som han kalte «hirden». Det var også andre grunner.

De tilhengere som han beholdt var oftest individer, som etter folks mening var eiendommelige, ja sykelige. De eneste dyktige og livsnære personer som han henvendte seg til ved sin regjeringdannelse — eller som han ute videre oppnevnte under deres fravær slik som Jonas Lie og Hvoslef avviste ham forferdet, idet de ikke ville delta i en regjering som støttet seg til fremmede bajonetter.

Sine tidligere tilhengere

gjorde Q. i 1937 denne bebreidelse: «Disse folk som nå står utenfor bevegelsen, arbeider hva ideene nagår for en yterliggående «nazisme», som vi ikke vil ha i vår bevegelse, hverken når det gjelder midler eller mål. Vi vil ingen åndsfattig utenlands kopi. Disse folk er det —, som sammen med Fedrelandslaget — ja sammen med alle aktive personligheter fra alle partier og klasser er enig om at Norge etter denne nåværende nasjonale rystelse trenger en fornyelse av det indre politiske liv —, og ikke bare i samarbeid med de borgerlige partier, — men også med fagforeningene. Arbeiderpartiets blad brukte selv for noen dager siden parolen «Vekk fra parlamentarismen».

Når det tross dette

ikke kan være tale om Quisling, så skyldes dette visse serteck i hans personlighet. Q. er ingen virkelig førernatur, men snarere vaklende og usikker. Han har en rekke sympatiske trekk. Han er på sitt militære gebet en betydelig teoretiker. Han har som organisatør av Nansenhjelpen under hungersnøden i Russland vist seg som en god og medfølelse natur. Men

Sålenge Quisling og hans nærmeste tilhengere

særlig dr. Harris Aall forblir her i landet, vil deres blotte nærvær være en kilde til stadig irritasjon: Uro og raseri vil bli resultatet. Men da Quisling har vært virksom for å orientere Norge i retning Tyskland og da Aall ummer verdenskrigen var en lidenskapelig forsvarer av vår sak i krigen mot England, så må deres unngåelige fjernelse fra Norge skje i ærefulle former.

Aalls største fortjeneste er hans lidenskapelige kamp mot det engelske tyranni til sjøs. Hans abstrakte, det virkelige liv og hans eget folk helt fremmede ånd har på dette område ydet en folkerettslig bevisføring som har vært meget nyttig og verdifullt for oss. Her kan han brukes videre. Det måtte være hans livs høydepunkt å være vitne til det engelske sjøherredømmes sammenbrudd. En ærefull innbydelse for ham og Quisling til førerens hovedkvarter — og dernest en inspeksjon av de erobrede kanalhavner ver kanskje en passende form for fjernelse av disse for vår innflytelse i dette land så farlige og ødeleggende menn.

En indre ombygning av norsk satsform

og politikk i retning av en nærmere tilknytning til Tyskland utenrikspolitisk og næringspolitisk, kan da først begynne. Med Quislings navn vil vi kun vinne amerikaniserte av profit begjær dominerte medløpere —, nettopp de elementer som vi forakter dypest. Kun ved endelig og tydelig fjernelse av Quisling kan vi få et systematisk samarbeid med verdifulle personligheter fra alle partier og klasser. Dette må være vår første innsats hvis vi ønsker å påvirke norsk opinionsdannelse.

Den store tilbakeholdenhet som verdifulle elementer viser oss har sin hovedgrunn i de uklare militærpolitiske forhold mellom Norge og Tyskland. Nettopp på denne uklarhet bygger Quisling tilhengerne sin agitasjon. De statsrettslige konstruksjoner (av Aall og delvis før nevnt) går ut på at Quislingpartiet som det eneste i Oslo værende parti kan tilta seg retten til å representere folkevilljen, som legalt organ, fordi partiene er registrert i justisministeriet. Den innvendning at partiet ikke hadde en eneste stortingsmann blir besvart med at det ville oppnå majoritet i folket ellerede etter 4 ukers opplysningsarbeide. Ut fra det glødende hat som hele Norge nesten uten unntakelse har overfor Quislingsfolk som landsforredere og separatister, må denne antakelse betegnes som det størst mulige selvbedrag.

I virkeligheten gies der en enkel statsrettslig måte å få fjernet den politiske uklarhet og skape den eneste betingelse som er nødvendig for å skape et varig og villig norsk samarbeide. I Oslo og i de besatte områder er de fleste medlemmer av Stortingets presidentskap tilstede. Disse tilkommer det, da Stortinget ikke er oppløst, uten videre retten til å innkalle Stortinget. Nesten alle medlemmer av Stortinget, visstnok også fra de ikke besatte områder befinner sig i det besatte område.

HARSEM

vasking av rettsoppgjøret».

er på grunn av 20 punkter i sine bøker på tilsammen 530 sider dømt for «bevisst bak-

Hans siste bok «Rettsoppgjørets svarte flekker» 200 sider — kr. 10,— og «Folkedommen over rettssvikene» 55 sider — kr. 1,— kan ennå skaffes. Send Deres bestilling gjennom «8. Mai» og bøkene vil bli Dem omgående portofritt tilsendt.

Dresser, sydd etter mål.

Vi mottar stadig brev fra begeistrede kunder. Omtrent alle brev inneholder disse ordene: — «— enten var jeg særdeles heldig — eller dere er usedvanlig flinke— dertil så rimelige priser —». Bestill dress De også — la vår lange praksis komme Dem tilgode. — Skriv etter tøyprøver og målskjema.

P. SPORSEM KONFEKSJONSFABRIKK — Aukra.

Gulvbelegg

Vårt gode Magnesittbelegg fremdeles på lager. Bruksanvisvaren. — Telef. Krøderen 15 b. pæu tures sæduas utgæl roj žuru KRØDEREN FRUKT og BÆR.

Har du et godt foto, eller helst en film av et slikt, du er særskilt gla i og daglig kunne ønske å ha for øye på din vegg? Send det til meg! Jeg lar det forstørre til 18x24 cm. og fargelegger det i garantert prima kunstutførelse med lys ekte Kodak oljefarger for kr. 11,50 og kr. 13,50 henholdsvis for film eller gammelt bilde. Forstør. alene kr. 5,50 og 7,50. Anm. — om mulig — spesielle farger f. eks. på klær, hus, dyr e. l. Oppkrav. Harald Hovind, Holt i Aust-Agder.

Direktør Arne Bergsvik skr.: «Make til fargelegging har jeg ikke sett. Det er utenkelig, at bildene ikke er et vaskeekte forgefoto. Jeg skjønner ikke hvorledes dette er mulig. Slike fargeyanser! Slik nøyaktighet! Gratulerer gamle venn! — og kunstner.»

Frontkjemper

søker husholderske eller litt eldre barnepleierske fra 1. aug. eller noe før. Glad i barn og vant med barn. 2 stk. 7 år og 1½ år. — Bill. mkr. «Helst konferanse nr. 179».

Alter en nagle i kisten.

Olaus Ulven: «Lange skygger». En «Landssvikers» opplevelser i krig og fred. Eget forlag. Pris heftet kr. 8,— plus porto 0,40.

HEURECA T/W - Annonse og Forlagsagentur, Maridalsveien 205, Oslo.

Kommer man et stykke sønnenfor Lindesnes

er det ikke sjelden at folk oppfatter navnet NORWAY som et varemerke for klippfisk, dessverre. — Det er ytterst få som vet at det egentlig var Norge som vant den annen verdenskrig

Dette er en smakebit fra

Eventyret om «Solbris»

av R. ASTRUP NIELSEN

Boken blir på ca. 300 sider rikt illustrert med tegninger og fotos, pent og solid innbundet.

Støtt opp om forskuddsalget og send Deres bestilling med

kr. 23.00

til

Hans Martinussens Forlag

Tegningsinnbydelse.

Undertegnede innbyr herved til tegning av aksjer i et stiftendes

A/S SAMBANDSTRYKKERIJET

hvis formål skal være å drive trykkerivirksomhet (avis- og aksidenstrykning) enten ved opprettelse av eget trykkeri eller gjennom samarbeid med i gang værende bedrift (eller bedrifter) innen bransjen.

Forretningskontoret skal være i Oslo.

Aksjekapitalen settes til minst kr. 40,000,— og høyest kr. 80,000 — fordelt på uttattberettigede aksjer a kr. 100 — loden-

vis formål skal være å drive trykkerivirksomhet (avis- og aksidenstrykning) enten ved opprettelse av eget trykkeri eller gjennom samarbeid med i gang værende bedrift (eller bedrifter) innen trykkerivirksomhet. Norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Forretningskontoret skal være i Oslo.

Aksjekapitalen settes til minst kr. 40.000,— og høyst kr. 60.000,—, fordelt på utbytteberettigede aksjer a kr. 100,— lyden- de på navn.

Tegningen foregår i tiden 14.—28. juni 1952 ved henvendelse til Forbundet, Kierschowsgt. 5, Oslo. Utenbysboende vil på anmodning få seg tilsendt tegningsskjemaer fra Forbundet. I tilfel- le av overtegning vil reduksjon bli foretatt av innbyderne etter beste skjønn.

De tegnede beløp erlegges samtidig med tegningen. Inntil sel skapet er konstituert blir innbetalte beløp innsatt på tegnerens navn i A/S Bøndernes Bank, Oslo.

Av innbyderne er forhåndsteget kr. 3.500,—.

Meddelelser til aksjonærene vil ikke bli gitt gjennom offent- lige tidender

Konstituerende generalforsamling blir holdt på Forbundets kontor, Kierschowsgt. 5, Oslo, mandag den 30. juni 1952 kl. 12. Oslo 28. mai 1952.

Anders Hafskjold.

Oscar Fr. Egeberg.

Aksel Berger...

Hans Rognerud.

der er de fleste medlemmer av Stortingets presidentskap tilstede. Disse tilkommer det, da Stortinget ikke er oppløst, uten videre retten til å innkal- le Stortinget. Nesten alle medlem- mer av Stortinget, visstnok også fra de ikke besatte områder befinner sig i det besatte område.

Et slikt innkalt Storting har alene den forfatningsmessige rett til å uttale sin mistillid med den inn- til nå lovlige regjering Nygaardsvold — Fortsettes side 4 —

Efter alt dette må en slå fast: Vi vil for alltid gjøre nordmennene til våre fiender hvis vi satser på Quisling eller prøver på å skaffe ham makten. Det blir alminne- lig antatt at dette er vår hensikt — og dette sammen med de hyppige psy- kologiske feil som våre med forholde- ne ukjente organer nesten daglig gjør har skapt et norsk slagord: «Føre- rens ønske om å vinne nordmennene blir sabotert av hans egne folk».

Olaus Ulven: «Lange skygger». En «Landssvikers» opplevelser i krig og fred. Eget forlag. Pris heftet kr. 8,— plus porto 0,40.

HEURECA T/W - Annonse og For- lagsagentur, Maridalsveien 205, Oslo. Postgiro K.nr. 160 82. Tlf. 38 06 08.

Husk kontingenten

2 dyktige chauffører

og hjelpemann, helst vante tømmerkjørere får fast jobb i Värmland. Kjøring året rundt. Kjennskap til Internasjonal lastevoger (ca. 10 tons) med hydraulisk tømmerkran ønskelig. Tiltredelse i første halv- del av juli f.k. Søknad sendes til S. D. LILLEIDE, Tomtebovägen J. Tureberg, Stockholm, Sverige.

Frisk sterk pike

får lett god post på samme sted. Alder spiller ingen rolle, men litt kjennskap til alm. matlagning nødvendig.

«8. Mai»

kronikk 6. juni 1952

Vi skriver historiens dom i dag.

XVI.

Den stadig gjentatte imøtegåelse av påstandene om at lands- svikanordningene har tilbakevirken- de kraft, har i Stortingets debatter, i riksadv. Arntzens, professor Ande næs' og mange andres innlegg vært den at anordningen er en formil- dende anordning, derfor kan det ikke tales om tilbakevirkende kraft. I forrige artikkel hørte vi at denne formildelse består i at man ikke dømmes alle NS-medlemmer til dø- den.

På den annen side har Komiteen med en «særskilt utforming» «inn- snevret det straffbare område som er trukket opp ved bestemmelsene i straffeloven, se nærmere om dette i merknadene til § 2 (i landssvik- anordningen)». Og her ser vi:

«En stor del av landets bedrifter med en vesentlig del av den arbeids- føre befolkning har direkte eller in- direkte arbeidet for okkupasjons- makter. Å sette straffemaskineriet i sving mot alle disse, lar seg selv- sagt ikke gjøre. Man kan dog ikke sette en vesentlig del av det norske folk på tiltalebenken».

Hvor er her likhet for loven? De som bygget flyplasser og bunkers, de som laget våpen, amunisjon og krigsskip, de kan man ikke straffe. Men gamle Olava, kan man sette på tiltalebenken.

Hjemmefrontens komite gikk så over til å regne opp de forskjellige nye straffebestemmelser og skjerp- elser, som altså er lovlige, når man ikke idømmer alle NS-medlem- mer dødsstraff.

Det er først og fremst de økono- miske straffer: bot, inndraging og erstatning, dernest tillitstap. Det

gjøres merksom på at allerede an- ordningen av 22. jan. 1942 ga ad- gang til å idømme tap av almen tillit og bøter inntil 1 million kro- ner, dels ved siden av frihetsstraff eller dødsstraff, dels istedenfor slike straffer. Ved anordningen av 3. sept. 1943 ble maksimalgrensen for bøter opphevet.

Videre kom forbudet mot opphold i bestemte områder, det solidariske økonomiske ansvar, økonomisk an- svar mot ektefelle og arvinger, opp- løsning av selskaper, avskjedigelse fra stilling i selskaper etc.

Komiteen: «De tilleggsstraffer som det her dreier seg om — bøter, tillitstap og oppholdsforbud — må ansees som mindre vesentlige i for- hold til de strenge straffer som de eldre bestemmelser gir anvisning på». (livsstraff ifl. straffeloven, — dødsstraff ifl. prov. anordning). — S. 111.

Professor Skeie skrev i «Land- svik s. 10 om landssvikanordnin- gen:

«Man skulle vente at denne an- ordning er en formildende særlov. Om så var tilfelle, kunne reglene ha tilbakevirkende kraft. Men hel- ler ikke en formildende straffelov har Kongen (regjeringen) myndig- het til å gi». (uth. her).

Om boten (minsteboten ble for- høyet fra kr. 3,— til kr. 1000) sa komiteen:

«Om boten ikke blir dekket, får den i hvert fall hvile på ham fram- over i livet». Domfældte kan imid- lertid ifl. § 8 bli satt på tvangsarbeid til avsoning av boten. Komiteen sa herom:

«Fengselsopphold har i det hele i denne tid mistet meget av sin tid-

ligere avskrekking og infamerende karakter. Istedenfor fengsel er det derfor bedre som tvangsmiddel å gi rett til å sette domfældte i offentlig arbeid eller tvangsarbeid». — Men, kan man ikke optjene beløpet på den måte, får «restbeløpet derfor hvile på ham som gjeld, som får inndrives senere dersom det åpner seg mulighet til det».

Hjemmefrontens komite hadde som nevnt før gjort et meget grund- dig arbeid. Bare en liten brøkdel kan tas med her. Særlig grundig har komiteen behandlet forhånds- dommen over den gruppe borgere som var utsatt til skyldobjekt:

«Det er nok å slå fast at medlem- mene av Nasjonal Samling ved selve sitt medlemskap i organisasjonen har overtrått straffelovens §§ 86 og 98. Anordningen går altså ikke uten for de eldre straffebestemmelser når den knytter straffansvaret til medlemskapet».

Videre: «Når anordningen knyt- ter straffansvaret direkte til med- lemskapet i NS.. medfører dette, som en vil forstå, en vesentlig let- telse ved rettsanvendelsen. For de medlemmer som skal dømmes etter anordningen — og det forutsettes å bli den store hovedmasse av dem — blir det ikke nødvendig å under- søke deres forhold med henblikk på hver enkelt av de paragrafer i straffeloven som får anvendelse for alle NS-medlemmer. Til fellelse er det nok å fastslå deres medlemskap. Arten av deres deltakelse kan tas i betraktning ved straffutmålingen» s. 112-114.

Herved hadde man avskåret un- dersøkelsen av spørsmålet om det i det hele tatt besto noe forbryterisk forhold, altså selve det som ifølge vesterlandsk rettspraksis må bevi- ses.

Norsk lov sier, at for å være hjemfaldt til straff må såvel de ob- jektive som også spesielt de sub- jektive straffbarhetsbetingelser være forhanden. Men de subjektive be- tingelser fordrer at NS-folk i hand- lingsøyeblikket visste at de begikk landsforræderi. Og det er en absurd tanke.

Ved «lov» å forhåndsdomme samt lige medlemmer av en stor ideolo- gisk eller politisk bevegelse, er uhørt i rettshistorien.

I den franske revolusjonserklæ- ring, art. 13, heter det:

«Ingen må på grunn av sin av- stamning, sine meninger eller sin tro bli lagt noe til last, når det gjel- der religiøse, filosofiske eller po- litiske spørsmål».

Paven sa om samme emne i 1949: «Det er en villfarelse å påstå at et menneske kan ansees for skyl- dig, bare fordi det tilhører en be- stemt organisasjon, man må gjøre seg det bry å undersøke i hvert en- kelt tilfelle, om vedkommende har gjort seg personlig skyldig ved sin handling eller unnlatelse».

Hva NS-folk har ytet av offer- vilje, uegennytte, hjelpsomhet og troskap kan ikke forhåndsdommes som forbrytelser fordi det skjedde under NS'auspiser.

Ifølge riksbankpresident Schachts bok «Oppgjør» s. 220 ble ikke NSDAP, SA, riksstyret etc. erklært som forbryterske organisa- sjoner, derimot SS, SD og Gestapo. «Man kan nok finne denne avgjørel- se forståelig, når man betenker at under det friske inntrykk av seiren og harmen .. måtte man kanskje ta et vist hensyn til det oppdem- mede hat og hevnlysten. Derved ble hundredetusener uskyldige ram- met av mistenkeliggjørelse». På si- de 213 sa Schacht dog «.. inntil ved kommende kunne klare å bevise at han var uskyldig». Som person var han altså ikke forhåndsdomt selv om han tilhørte Gestapo-organisa- sjonen. «At tiltalen også ble utvidet til å omfatte organisasjonene .. vi- ste seg meget snart å være aktora- tets svakeste punkt», s. 215.

s. 219: «Overmåte tydelig ble det fastslått i domskonklusjonen at ifølge rettsvedtektenes ordlyd, kun- ne de forskjellige yttringer av ideo- logisk art ikke bli erklært for straff- bare, når de ikke hadde vært knyt- tet til noen hensikter om angreps- krig. «I hans egne domspremisser sto at hans forholdsregler bidro til at Nazi-Tyskland hurtig gjenvant sin militærkraft. Men for å bli en forbrytelse «måtte det kunne påvi- ses, at Schacht gjennomførte den opprustning som et ledd i nazi- planen om å føre en angrepkrig». De subjektive straffbarhetsbetingel- ser forelå således ikke.

Men tilbake til den norske retts-

stats lovgivning:

Selv etter døden skal forfølgelsen fortsette. Komiteen sier herom:

«Etter straffelovens § 71 kan straff ikke fullbrudes etter dom- fældtes død. På det område det her gjelder, vil det ikke være riktig å fastholde denne regel for så vidt an går idømte bøter. En forbyrter bør ikke på den måten kunne berike si- ne arvinger. — Utkastet opptar der for i § 33 denne regel. Samtidig fastsettes at dekning kan søkes hos arvingene også når det gjelder er- statningsansvar».

Høymodig begrenser Hjemmefron- ten kravet på hver arving til den sum han har arvet.

Til de foran nevnte betenkinger fra Hjemmefronten ga deretter Jus- tisdepartementet i London en ser- deles vidløftig innstilling.

Det fastslår at:

«Den egentlige straffebestemmel- se er forslaget § 2, som fastsetter gjerningsinnholdet og derved av- grenser den persongruppe som kom- mer inn under anordningen». Alt- så i hovedsaken NS-medlemmene.

Departementet gjentok den lange rekke skjerpelser som anordningen inneholder i forhold til straffeloven: «En ny minstesats..reglene om inndrivning er langt mere effektive. Helt ny er bestemmelsen i § 9 om adgang til å straffe en vrangvillig bøteskyldner med fengsel eller tvangsarbeid inntil 3 år. — Foruten de rettighetstap som er kjent fra straffelovens § 29 — er medtatt — tillitstap, kan etter forslaget idøm- mes for bestandig eller for et be- stemt antall år, dog minst 10 år. Om adgang til å illegge oppholdsfor- bud som tilleggsstraff — betegner en videre utbygging av straffelo- vens § 33 etc.»

Om den økonomiske side, som også her fikk en bred plass, sa de- partementet, at det var blitt et fol- kekrav at landssvikere skulle straf- fes økonomisk («de) må ikke gå ut av oppgjøret som velstående menn». «Et iøynefallende uttrykk herfor er det helt nye begrep «Erstatnings- direktoratet». «Bortsett fra enkelte bestemmelser i prov. anordning av 3. sept. 1943 om endringer og til- legg til straffeloven, er det vesent- lige av stoffet nytt».

Departementet kom inn på er-

til

Hans Martinussens Forlag

BERGEN.

Den apostoliske episkopale kirke

Ønsker enhver velkommen til kirkeforening og gudstjenester. Postbox 1306, Oslo.

Fra Presseklubben til Roseloftet — og tilbake igjen Ardalsbrukene -

De utstøtte pressefolk setter søkelyset på sine dommere

Pressen og klubben — intime, sett fra en taus iakttagers side

Passiaren flyter jevnt og lett under Studenterlundens skyggefulde trekroner i den vakre maikveld. Ikke minst diskuteres i pressekreterers smertensbarnet Presseklubbens skjebne.

I en menneskealder eller to hadde avisfolk i Oslo talt i det vide og brede om å lage en presseklubb, et sted hvor pressefolk kunne møtes til hyggelig samvær, finne avkobling i sitt enerverende slit og innta sine måltider til en rimelig pris. Det forblev med de store, fete ord. Ønskedrømmen maktet man ikke å manne seg opp til å virkeliggjøre...

Så kom okkupasjonsårene. På tross av disse års kjempemessige vanskeligheter lyktes det en av våre mest kjente og initiativrike pressemenn — riktignok uhemmet av «komiteer» og «styrer» — å skape Presseklubben og framrylle et klubblokale så vakkert og hensiktsmessig at det vakte alminnelig beundring. Hva Presseklubben under dens daværende leder kom til å bety for å lette trykket av okkupasjonen for den norske befolkning på forskjellige måter, vil det føre for vidt å komme inn på her, det vil ialtsammen bli dokumentert i Presseklubbens historie. Likeledes dens betydning som et forum for fri og uredd meningsutveksling i en censurert tid. Det bør kanskje tilføyes at klubben var en helt upolitisk faglig sammenlutning. Klubbens kulturelle og kunstneriske aftener var opplevelser av rang, og kunstnere som i årene etter krigen har vært i rask marsj mot kunstens tinder, hadde sin kunstneriske «dåp» ved disse aftener. At omgangstonen i klubben lå på et høyt nivå, er det vel overflødig å gjøre oppmerksom på. Takk være klubbens fremrakende leder for klubbens stilling meget god, i mai 1945 hadde den således en kontantbeholdning på et ikke ubetydelig fem-sifret beløp.

Så kom «befrielsen». I de herlige «lovløse» dager rykket andre og «bedre» folk inn i Presseklubben og lot som om de var hjemme. Ja, man kunne til og med lese i avisene om klubbens «innvielse»! Det er rent utrolig. Men all detaljer fra denne merkelige tid vil bli behørig belyst.

Siden dengang er det gått syv år, og etter hva de innviede forteller er det ikke rare greiene med klubben lenger. Den ligger rent ut sagt på sottesengen og kan trekke sitt siste sukk nårsomhelst hvis da intet ufor-

mer seg de 80.000 — er det stadig gått tilbake, likeson. forfallet skal være stort og smertelig når man tenker på klubblokales tilstand under den opprindelige ledelse. Det fortelles at man har diskutert diverse planer, sammenslutning med brukskunstnere og andre grupper f. eks., og der skal også foreligge et overslag som går ut på at det trenges 120.000 kr. for virkelig å gjenskape klubben i tip top form. — Det later altså til at de syv demokratiske år i høy grad har vært 7 magre år.

Det er pressefolk som sier rett ut at det ikke blir skikk på det hele før den opprindelige leder igjen overtar klubben. Men den nærmeste løsning er vel at den grenseløst tålmodige Rose må overta den hele og fulle ledelse, slik at klubben blir en avdeling av hans eget etablissement. Hvis han vil da. Navnet «Roseloftet» er ialfall fullstendig slått igjennom og brukes av hele nabolaget.

Går det dårlig med Den norske Presseklubben, så er det motsatte tilfelle med «storavisen» — vi har jo som kjent bare én storavis her i landet. Menneskene er fra før i dens makt enten som abonnenter eller annonsører eller begge deler, et faktum Arbeiderpartiet og Regjeringen står fullstendig maktesløs overfor, all partidisciplin tiltross. — Men i de siste uker har avisen etter den storslagne billedreportasje å domme også utvidet sitt herredømme til også å gjelde dyrene, foreløbig hundene og fiskene.

Spøkefulle bemerkninger mellom bordene på Pernille går ut på at avisen nå også vil innlemme fuglene i folden og at man akter å leie den hårdt betrungte Presseklubbens lokaler til en utstilling av flyvende krø og medarbeidere, dog med utelukkelse av folk og liknende arter, som lokalene er mindre velegnet for. Utstillingens clou er annonshønen som legger gullegg, og fjæren som ble til fem års rettsreferater.

Mens vi nå befinner oss i Pernilles skjød, kan vi ta med et muntert tilrop fra en avismann som vanligvis er godt informert. Han kan fortelle at Oslos «atom-redaktør» — det er bare én slik — er blant de fire offisielt innbudne til olympiaden i Finland, hvor det ventes at han vil bli dekorert med ridderkor-

Forts. fra side 1 —

man kalle dem blodsugere, arbeidskjøpere og kapitalister.

Det er ikke bare de yttre faduser og dumheter som gjør at arbeiderne kritiserer, men også at jernbanen tyskerne bygget ved siden av veien mellom Øvre og Nedre Ardal ble nedlagt og skinnene revet opp, noe som har fordyret transporten veldig. Transformeringen av kraften fra kraftstasjonen inn til aluminiumsfabrikken hadde tyskerne gjort så rommelig at det ble overført mer kraft enn fabrikken i full drift behøvet, de nye eiere satte inn nye transformatorer og satte kraftmengden ned, slik at det ofte er blitt forlite og derav følgende stans og vanskeligheter. Slike feil kan alle peke på, men det er ikke bare det arbeiderne ergrer seg over, men all den smålighet og alt pirkeriet og byråkratiet som utvises overfor arbeiderne i et slik sosialisert statsbedrift, og som de mener, nettopp der ikke skulle forekomme.

Etterhvert som de nye villabyer skyter opp, begynner alt å anta bedre og vakrere former, men ennå er alt så uferdig. Nå 7 år etter freden, bor en nå en mengde mennesker og deriblant en masse familier i barakker. På Ardalstangen er alle butikkene i barakker, med trange, dårlige lokaliteter og altfor lite varer til så mange mennesker. Det hele virker så provisorisk. Meget av dette skyldes ledelsen i kommunen, som tilhører arbeiderpartiet, pampene som har makten går sine egne veier, og synes å ha mer interesse for spild og strid enn for arbeidernes velferd.

Den norske staf har i og med overtakelsen av Ardal, fått den enestående sjans til å realisere arbeiderledernes og fagorganisasjonens gamle slagord, om å skape et kooperativt statsforetakende, hvori arbeiderne ble trukket inn som interessenter, og deres behov tilgodesett, men hittil er det intet som tyder på at de som står i spissen for det veldig foretakende som i dag heter Ardal og Sunndals Verk, vil realisere de gamle fagforeningspionerers drøm.

C. L.

Italia vender —

— Fortsettes fra side 1 —

10. motortorpedobåtflotilje og fikk de høyeste tyske og italienske utmerkelse for sin innsats. Hans motspiller er den 69 år gamle marskalk Graziani, som er «forrederen» Badoglio's uforsonlige motstander. Han betraktes som den eneste blant nyfascistene som kan ta opp arven etter Mussolini.

Professor de Marsanich gjør alt som står i hans makt for å holde de to fløyler av partiet sammen. Det er ingen lett oppgave, idet den rene nyfascistiske del av bevegelsen betrakter mange av monarkistene som forredere. Men de to fløyler er enige om å bekjempe både kommunister og

Samtiden har aldri vært noen pålitelig dommer

Demokratisk selv-avsløring.

Det ny-fascistiske skred som Dagbladet kaller det, har vakt «forskrekkelser» på visse hold i Europa og i Washington. Og Jacob von Thyboer av alle størrelsesordner er, når disse linjer skrives, ivrig opptatt med å finne «grunnen» til valgresultatene i Italia og finne «botemidler».

Aftenposten konstaterer at demokratene bare fikk 40 prosent av stemmene, men tillegger trøstende at de klarte å «bevare flertallet av mandater i de fleste byer, bl. a. Roma, ofte ved hjelp av valglovens særregler». Bladet utdyper dette nærmere således:

«Det lyktes de demokratiske partier å beholde makten i Roma. De fikk med sine 384.000 stemmer 53 mandater i bystyret, kommunistblokken fikk 314.000 stemmer, men bare 16 mandater og ny-fascistene m. v. 206.000 stemmer og 11 mandater.

Det tydelige misforhold mellom stemmer og mandater skyldes en regel i valgloven som sier at den gruppe som får flest stemmer, dermed er sikret to tredjedeler av mandaterne, uansett om den er i mindretall blant velgerne. Det mest i øyne fallende trekk ved valget i Roma var at nyfascistene og monarkistene gjorde et veldig innhugg i velgermassen og nesten tredoblet sitt stemmetall i forhold til valget for fire år siden».

Etter de av Aftenposten oppgitte tall skulle altså demokratene i Roma egentlig bare hatt 34 representanter, mens kommunistene skulle hatt 28 og ny-fascistene 18, d.v.s. at demokratene ville ha vært i mindretall mot de to andre gruppers 46 medlemmer. — Istedenfor 34 representanter fikk demokratene altså — takket være en høyst besynderlig og urettferdig valgordning — ialt 53 representanter og dermed flertallet! Aftenposten, som her hjemme etter fattig leilighet bekjemper vår egen eller rettere sagt hr. Oksviks valgordning som ga A-partiet stortingsflertall tiltross for at det har et mindretall i folket bak seg, finner nå for Italias vedkommende sin trøst i nettopp en urettferdig valgordning! Stort mer grotesk kan bladets politikk ikke bli.

Dagbladet kan i sin aftenutgave med heseblesende bokstaver gledesstrålende fortelle at de Gasparis mindretall allerede er i full gang med å forberede en lov som skal oppløse det ny-fascistiske parti! Altså det parti

som vant flertallet i Napoli, Bari og Salerno og som tredoblet sitt stemmetall fra sist og som med sikkerhet kan sies å få en enndå større framgang ved det neste parlamentsvalg!

Demokratiet er som kjent «frihetens forkjemper», folk skal få lov til å mene hva de vil — og naturligvis også stemme som de vil.

Men nå viser det seg at i det øyeblikk flertallet etter sin beste overbevisning har stemt for en politikk de heller vil ha, så får de ikke lov til å ha noen mening lenger! Da skal deres partier «oppløses» og de selv umyndiggjøres. Da skal de danse etter det «demokratiske» mindretalls pipe!

Hvor mange ganger har vi ikke fra Aftenposten og Dagbladet og de andre aviser hørt de storartede ord om at «folket i valg skal høres!» Det vires seg nå på den mest absurde måte at ordene i virkeligheten bare er floskler uten innhold.

Velgerne skal varsagod mene det som de «demokratiske» maktthavere vil, ellers blir de utstøtt i det ytterste mørke, selvom de er i flertall og altså ifølge all sunn fornuft burde få bestemme selv.

Om grunnen til begivenhetene i Italia, behøver avisene ikke skrive spalte opp og ned. Italienerne har gjennom syv år lært hva «demokratii» er, og de ønsker nå orden og fagstyre igjen. Den som har reist i Italia i de senere år, forundres ikke på noen måte over omslaget. Det måtte komme, og det lar seg ikke stanse ved demokratiske mindretalls knep og lurendreieri.

Samtidig med meddelelsene fra Italia kommer meddelelsene om at situasjonen i Korea er ladet til bristepunktet, med millionarmeer på begge sider, russernes intensivering av den kalde krig i Tyskland, det tyske sosialdemokratiske kamp mot generalavtalen, den franske krig i Indo-China som taper Frankrike for 10 milliarder om året, slik at USA må tre støtte til med 1 milliard, og meget annet rystende.

Vest-Europa og Amerika har i sannhet fått betale dyrt for sin mangel på forutseenhet. Mot dem griner de to alternativer: krig eller økonomisk kaos. Roosevelts nikkedukker og arvtakere med må virkelig sies å være kommet fra asken i ilden! Og «demokratiet» har for alle seende mennesker avslørt sitt sarte ansikt — og sin trøstløse uduelighet.

29. mai 1952.

Spectator.

Noack foreslo

Fortsatt fra side 3 —

med alminnelig flertall og enten danne en ny regjering eller kanskje ennå bedre erklære administrasjonsrådet som et forretningsministerium inntil nye valg som egentlig skal finne sted i oktober. Stortinget og regjeringen kunne da oppfordre Kongen (som ikke har noen oppløsningsrett) til med den kongelige familie å vende tilbake til Oslo og slutte fred med Tyskland.

Skulle Kongen vegre seg, så ville Stortinget uten videre ha rett til også å slutte fred.

Tiden inntil nyvalget i oktober

ville være nok for avslutningen av en fornyelses og foryngelsesprosess — i tysk retning — innen alle partier. — Hvis vi ønsker en slik utvikling — hvorav ville fremgå et fremtidig forhat renset forbundsforhold, så behøvede man fra tysk side kun å skape en psykologisk forutsetning: Raseri og hat mot oss og den irdra byggede hets som uansvarlig enkeltpersoner driver måtte avkrettes ved at Førerer i et nært forestående stort historisk øyeblikk tilbød det norske folk indre og territorial integritet, som pant på et kommende norsk-tysk samarbeid.

Tidspunktet for dette

kunne passende være det engelske sjøherredømmes sammenbrudd etter at kanalhavnene var erobret og slirpet blokadet også av Englands syd- og vestkyst var innført. Den norske integritet utelukker ikke tyske flåtestøttepunkter, hvis disse ennå betraktes som nødvendige, idet den største bekymring på norsk side gjelder nordøst grensen, bevarelsen av Sydvaranger som del av norsk territorium. — Nord-Norge er kolonialgebet og fremtidsland for Norge. Det besitter store rikdomme for hvis utnyttelse i en fremtidig tysk interessesfære også vi skulle ha den største næringspolitiske interesse. Fiskerikdommen var allerede på den tid da den tyske Hansa i Bergen skapte avsetningsmarkedet, grunnen til den norske bosetning — den germanske rases nordligste. Den norske historie forskning har i motsetning til tidligere antihansatiske innstilling gjort oppmerksom på at det skyldes Hansaens skaping av et fast marked, at disses egne kunne befolkes med norske fiskere. Ellers ville disse lande dengang tenderet mot Novgorod — og dermed blitt russisk. Bare ved det store tyske konsummarkedets kapitalkraft, kan der skapes en mere intens næringsdrift i Nord-Norge, hvor der ennå er rom og arbeidsmuligheter for 1 mill. nordmenn (også for nordmenn som vil vende tilbake fra Amerika) og dette næringsliv kan delvis settes i gang straks. Det norske næringslivs omstilling til å tjene tyske interesser ville dermed bli av livsviktig betydning for det norske folk. Da Kongen og den nåværende regjering fremdeles holder

Tinn og politikk i Bolivia

En blodig revolusjon var følgen av at USA underminerte regjeringen ved konflikt om tinnprisene

Victor Paz Estenssore ble 16. april proklamert som president

fleste tilhengere blant minearbeiderne.

Tinn og politikk henger næve sam-

Siden dengang er det gått syv år, og etter hva de innvidde forteller er det ikke så mye som i Oslo. Men det er det ikke. Det er bare én slik — er blant de fire offisielt innbudne til olympiaden i Finland, hvor det ventes at han vil bli dekorert med ridderkorset av Vita ros. Hans venner har planer om å få Chat Noir-balletten til å møte fram ved avreisen og syngende: Dra til Helsinki!

Tiltross for at direktør Rose har vist en enestående elskverdighet og generøsitet — det hviskes om at han skal ha forstruktet klubben med lån som nå tilsammen sterkt nær-

unggå og omgå en lov, er ingen oppgave for rettslærde, men vel en fristelse for vinkelskrivere».

Til Hjemmefrontens forslag om «at den som er fradømt almen tillit kan avskjediges av arbeidsgiver som han er ansatt hos», sier departementet at bestemmelsen er viktig. Den ble dog ikke tatt med som egen paragraf, men i § 11, 7 fikk man med at domstolene kan bestemme at tiltap medfører tap av ledende stilling i selskaper, altså inngrep i private bedrifters ledelse.

Om Erstatningsdirektoratet sier departementet at det skal kunne utferdige forelegg, og for å lette arbeidet er stillet opp regler om opplysningsplikt, rett til granskning av forretningsbøker etc.

Departementet beskjeftiger seg også særlig meget med spørsmålet om anordningens forhold til Grunnlovens § 97 om tilbakevirkende kraft:

«Når en ser hen til førkrigstidens fortolkning av Grunnlovens § 97 kan det reises spørsmål om hvorvidt ikke forbudet mot tilbakevirkning, gjennomført strikte, vil kunne medføre innskrenkning i de foreslåtte nye bestemmelser virksomhetsområde. Forfatterne av utkastet har vært fullt oppmerksom på dette forhold. Ved hjelp av en formulering, som på et enkelt viktig punkt lar spørsmålet stå åpent (§ 61 i forslaget, som vi kommer inn på senere) og med støtte av en særdeles rommelig forståelse av Grunnlovens § 97, mener de imidlertid å ha unngått direkte grunnlovskonflikt.

«Forøvrig reises i motivene spørsmålet om hvorvidt det ikke er grunn til å lempe på den stramme fortolkning av grunnloven under den foreliggende eksepjonelle situasjon. (uth. her).

Det nevnte «enkelte viktige punkt» går ut på:

Dersom den straffbare handling er foretatt etter anordningens ikraft treden, reiser dette ingen særskilte problemer. For det motsatte tilfellet har forslaget valgt den vei uttrykkelig å overlate bedømmelsen av grunnlovsspørsmålet til domstolene».

Og domstolene sviktet, ikke tiliten. Det ville jo også ha vært en absurd idé, Hjemmefronten uverdige, å formode noe sånt, når en høyesterettsdommer var medforfatter av anordningen og andre høyesterettsdommere satt i Hjemmefrontens ledelse, og når den fremtidige riksadvokat likeledes var medforfatter. Departementet gjentok fra «motivene»:

Under så ekstraordinære omstendigheter taler sterke grunner for å tolke § 97 mindre strengt. .».

utrop fra en avismann som vanligvis er godt informert. Han kan fortelle at Oslos «atom-redaktør» — det er bare én slik — er blant de fire offisielt innbudne til olympiaden i Finland, hvor det ventes at han vil bli dekorert med ridderkorset av Vita ros. Hans venner har planer om å få Chat Noir-balletten til å møte fram ved avreisen og syngende: Dra til Helsinki!

Fra spøk til alvor. La oss tilslutt et øyeblikk vende tilbake til Presseklubben. Det vil sikkert glede alle våre venner å høre at interesserte menn etter en mengde henstillinger fra forskjellig hold arbeider med å rekonstruere og føre videre den opprinnelige Presseklubben forat de tallrike «utsøtte» pressefolk der kan finne et hyggelig møtested og igjen få et faglig og selvfølgelig helt politisk organ som kan ta seg av deres interesser og visse påtrengende spørsmål. Navnet «Presseklubben» er der opprinnelige klubbens eller rettere klubbeiers eiendom og kan selvsagt ikke annekteres av andre. Det er vel også i følelser herav at den nye klubbens navn ble endret ved en tilføyelse som forøvrig sjelden eller aldri blir brukt. Lokale-spørsmålet er det for tidlig å si noe nærmere om, men klubbens gamle venner og medlemmer vil, selv om lokalene blir noe mer beskjedne, sikkert gjenfinne det gode hjertelag og det eleverte nivå i Presseklubben.

Blant de saker som venter på sin løsning, er nedsettelsen av et upartisk og representativt utvalg som kan ta for seg de såkalte pressesaker fra 1945 og søke å bringe klarhet om de angivelser og mer eller mindre ansvarsløse «uttalelser» fra «gode» kolleger og andre og som har brakt så megen ulykke med seg. Søkelyset bør nå settes på de uansvarlige og selvbestaltede «dommere» av alle avskyngninger som så plutselig og modig opptrådte på arenaen. Myndighetene kan neppe nekte et saklig, verdig utvalg adgang til å gjøre seg bekjent med alt foreliggende skriftlig materiale, slik at man kan få påvist og berikket alle eventuelle misforståelser og klarlagt motiver og beveggrunner fra begge hold. En rekke muntlige opplysninger bør også innhentes, foruten skriftlige utredninger som tildels ligger fullt ferdige og venter på upartisk bedømmelse. Både myndigheter og offentlighet fortjener å få full klarhet om alle detaljer i det tragiske spill. Ensidighetens tid bør nå være slutt. Også den annen part av pressens menn og kvinner bør få komme til orde.

Korr.

DET ER SAGT:

«Hvis vårt «landssvik-oppgjør»s logikk skulle overføres på forholdene i Danmark eller Frankrike etter krigen vello motstandsbevegelsen sittet på tiltalebenken, ikke nazistene. Motstandsbevegelsen i disse to land var illojal mot de lovlige regjeringer, — men i motsetning til nazistene var de lojale mot demokratiets sak».

Christian Bay i «Tenk en gang til».

VISDOMSORD.

Den som virkelig har gjort en god gjerning, hverken venter eller ønsker å få takk.

som star i hans makt for å holde de to fløyer av partiet sammen. Det er ingen lett oppgave, idet den rene fascistiske del av bevegelsen betraktes mange av monarkistene som forredere. Men de to fløyer er enige om å bekjempe både kommunister og sentrumspartier.

Når ny-fascistene og monarkistene i det siste har fått vind i seilene skyldes det bl. a. to meget viktige politiske faktorer:

For det første har mange fremstående sentrumsfolk, tildels med internasjonal ry, fraternisert med kommunistene. Den tidligere statsminister Nitti, som i dag er 84 år gammel, og som betraktes som italiensk politikks «grand old man» har således lat se goppstille på en liste i Roma, hvis kandidater utpekes av ytterliggående sosialister og Palmiro Togliattis Moskva-tro kommunister. Hans eksempel ble fulgt i Napoli av en lang rekke borgerlige, som i det siste har ergret seg slik over de Gasperis klerikale politikk at de har bestemt seg for å erte seg sammen med kommunistene. Engstelsen for kommunistene, som var så utbredt blant sentrumspartiene i 1948, har gitt seg en god del.

For det annet har Vatikanet begynt å se seg om etter nye allierte og har kastet sitt blikk på ny-fascistene og monarkistene. Katolikkene er engstelig over den politiske utvikling og e. bange for at de Gasperis regjeringens koalisjon ikke kan klare seg i det løp uten å søke støtte hos høyre orienterte partier.

Vatikanet grep dramatisk inn i det politiske liv for en tid siden, idet lederen av Italias Katolske Aksjon, Luigi Gedda, overrakte de Gasperi et ultimatum med krav om at det ved kommunevalgene overalt skulle stilles opp antikommunistiske felleslister som skulle omfatte sentrumspartiene, ny-fascistene og monarkistene. de Gasperi forlangte imidlertid i så fall blanko-fullmakt ved oppstilling av kandidater på felleslistene, men dette kunne de to høyrepartiene ikke gå med på.

de Gasperi trodde at dette ville være til gagn for sentrumspartiene men valget viste at det heller ble til skade for dem.

Professor Marsanichs valgkamp ble ført under slagordene: «Redd Roma fra kommunisenes tatar-horder! Redd Italia fra sentrumspartienes evneløshet!»

Men etterhvert om ny-fascistene og monarkistene går fram, kan de vente å støte på hardere motstand fra sentrumspartiene, som ennog kan tenkes å ville bruke lover og rettsapparatet mot dem, — med mindre Vatikanet griper inn, hvilket er det sannsynligste.

Det viser seg nå, at 2 dager etter valgene — gikk man i gang med arbeidet for å forby det ny-fascistiske parti.

Det annet store problem for de fremstormende høyrepartiene er tvistet mellom «de ekte fascistene» og monarkistene. I denne forbindelse er det nylig inntruffet en politisk sensasjon, idet ekskong Umberto, som i dag lever i landflyktighet i Lisboa, har sendt ut erklæring som fastslår han ikke har hatt noe å gjøre med marksalk Badoglio's forrederi i september 1943. Det er mulig at denne erklæring kan bidra til å dempe motsetningsforholdet.

Etter hv. det opplyses på vel underrettet hold har de fremstormende

underminerte regjeringen ved konflikt om tinnprisene

Victor Paz Estenssore ble 16. april proklamert som president i Bolivia etter en blodig påske-revolusjon som kostet 3000 mennesker livet. Presidenten sier at han vil gjennomføre det nasjonale revolusjonære partis reformprogram, men at tinngrvene vil bli nasjonalisert bare etter grunnleggende forhåndsstudier.

Denne lille revolusjon har kanskje større betydning enn vår dags-presse egentlig forstår. Den kan i mange henseender sammenliknes med den persiske revolusjon mot britene og deres utnyttelse av persisk olje, men det er betegnende at det nye styret ser seg omkring før det setter alt på spissen. Derfor kan man vel si allerede nå at revolusjonen er vellykket.

Bolivia er vel det land i det revolusjonsherjede Sydamerika, som har lidd mest. Det er få presidenter som har sittet sin lovlige tid ut.

I 1946 — altså bare for 6 år siden — ble president Gauberto Villaroel hengt i en lyktepæl i hovedstaden La Paz, mens hans finansminister Paz Estenssore flyktet til Argentina og på den måte reddet livet. Derfra har han senere drevet en iherdig politikk for å kunne styrte de revolusjonære, og det er sikkert et resultat av hans intriger som førte til påskeoppstanden i år. Han ble i mai ifjor på «lovlige vis», hvis man da kan bruke dette uttrykk der som her i okkupasjonens etterfølgende år, valgt til Bolivias president med 54,000 av 120,000 stemmer. Riktignok har Bolivia 3,5 mill. innbyggere, men deltakere i valget er bare de, som kan lese og skrive.

Et statskup forhindret Estenssore fra å overta makten. Det ble gjennomført av en såkalt militærjunta bestående av tre generaler og tre oberster i spissen med general Hugo Balivan som leder. Det er han, som nå er blitt styrtet. Hæren synes etter de svære tap å damme å ha hold på ham, mens det nesten jevnstore politikorps må ha sluttet seg til opprørerne, som forøvrig har fått sin slagkraft fra partiet MNR, som har sine

italienske høyrepartier sine internasjonale forbindelser i orden.

Deres «skygge-utenriksminister» Ingen ringere enn den tidligere italienske Dino Grandi, som har kontakten i orden med USA. Amerikanerne er først og fremst interessert i å hindre at kommunistene skaffer seg makten i Italia, og høyrepartiene oppfattes som en sikker garanti for at kommunistene aldri vil nå sine ergyerrige mål.

MSI betraktes som de sikreste antikommu-nistiske i Italia, særlig etterat mange liberale har prostituert sentrumsblokken ved å fraternisere med kommunistene. Det forlyder i denne forbindelse at man i Washington på ingen måte vil motsette seg en gjenreisning av monarkiet i Italia, selv om man håper at dette kan unngås, idet Europas framtid etter mange amerikanske iakttageres oppfatning ligger på et høyere plan — Europas Forente Stater — hvor de ikke lenger er rom for nasjonale monarkier

fleste tilhengere blant minearbeiderne.

Tinn og politikk henger nøye sammen i Bolivia. Tinn er landets eneste eksportvare og når prisen er høy og avsetningen rikelig, går det også landet godt, men går markedet ned blir politiske uroligheter ofte følgen. Og slik var det også denne gang. — Etter den første høykonjunktur ved Koreakrigens innledning begynte USA å trykke prisene. Det rammet som man vil erindre først England og senere også Bolivia og da ennå hårdere i de siste år er eksporten blitt nesten innstillet, fordi USA ikke ville betale, hva Bolivia forlangte. Dette gikk ut over tinnminearbeiderne og det førte til revolusjonen.

Estenssore har erklært at hans parti ikke er kommunistisk, tvertimot, men revolusjonen er kommet som en gave til kommunistene som vel har hatt en umerkelig finger med i spillet. Iakttagere mener at det er en viss likhet mellom det nye styret og Peronstyret i Argentina og at det er en bevegelse, som i sitt vesen samtidig er fascistisk og til en viss grad sosialistisk innstillet. Det nevnes i den forbindelse at en av lederne for NSDAP i Tyskland, Ernst Röhm, som Hitler likviderte i 1934, hadde virket i Bolivia i 30-årene, før han vendte hjem til Tyskland. Men det sies jo så meget.

Nå står det tilbake å se, hvorledes det nye styre kan klare brasene. — USA er vel også her på ferde med sin imperialistiske politikk, som føres helt uavhengig av presidentvalgene.

Til debatten om Knut Hamsun

Det blir nå som før utlandet som til måler Knut Hamsun hans plass og den respekt han får. Det blir eventuelt utlandet som hindrer at han blir martyr. Amerika har gått i spissen.

Han var «tyskvennlig», han hadde aldri grunn til annet fra den harde ungdommen til den ennå hårdere alderdommen. Det ligger i hans karakter at han ikke svikter en venn.

Jeg skal ikke gå inn på hans politiske følelser eller instinkt, den er ett med hans diktersinn, enhver kan finne klare uttrykk for den i det han har skrevet. Likesom en kan finne hengivenheten for Norge, norsk natur, norsk ungdom, norsk språk. Og den refsende kjærligheten overfor norsk unatur.

Han så okkupasjonen som et fremprovosert mottrekk, den kunne ikke endre noe i hans tyskvennlighet. Han så den som en uavvendelig ulykke en hadde å avfinne seg med etter folkeretten. Feilvurdering? Det kan ennå bli på sin plass med overvurderinger for noen hver. Jeg kjente Knut Hamsuns ønsker og tanker for Norge, svik var det ikke i dem.

Hamsun var aldri medlem av NS. Ikke engang passivt. Han ble dømt til «kollektiv erstatning» likevel. For å oppnå dette resultat slo de en krok på den linjen som hittil var fulgt. Likesom beløpet også var utover det alminnelige og representerte alt han

liv kan delvis settes i gang straks. Det norske næringslivs omstilling til å tjene tyske interesser ville dermed bli av livsviktig betydning for det norske folk. Da Kongen og den nåværende regjering fremdeles holder Nord-Norge besatt, så ville en tysk besettelse av denne del være en uvesentlig forutsetning for den politiske avklaring i det allerede besatte gebet. Tyskland ville dermed i virkeligheten bli det samlede Norges beskytter og enhver bekymring for at dette fremtidsområde skulle tilfalle en anden (østlig) makt ville falle vekk.

Et tysk tilbud om en slik intigritet for Norge,

ja bare erklæringen om at en slik intigritet er hensikten, vil kunne vente visse norske motydelse. Også i den stille fjernelse av Quisling ligger et andet offer, som Tyskland likeledes i egen interesse skal tilby nordmennene.

De i de besatte områder tilstedeværende politiske organer (presidentskap og Storting) skal da til gjengjeld føre den politikk som før antydte. Allerede i den nærmeste fremtid kan denne dobbelte utvikling av vår utenrikspolitikk overfor dem, og deres innenrikspolitikk overfor oss, planlegges og settes i gang. Veien her er at riks-kommisær søker kontakt med egnede norske personer under fri meningsutveksling, som skikken er her, hvor ikke uniformen, men kun personligheten vurderes. Som de beste fra norsk side vil her naturligvis Føreren æresgjester fra 20. april 1939 være Fridtjof Heyerdahl i Siemens Norsk A-S og Viktor Mogens. Begge har allerede siden verdenskrigen —, ja en kan si hele sitt liv arbeidet for et tysk-norsk samarbeide — og dog er de ekte nordmenn.

Den tredje, kons. Ringnes, er allerede oppnevnt som forbindelsesm. med de tyske myndigheter. Fra tysk side ville riks-kommisær ha en rekke hjelpere som ville være predestinert for denne oppgave.

Bismarck sier,

at de beste råd ikke nytter hvis de ikke blir utført på den riktige måten. Den riktige måten er nå engang en taktsak, en følelse som en oppnår ved årelangt kjennskap til mennesker og forhold — og den forståelse en på denne måten får for uttrykksformer og følelser. Slike folks stadige og personlige råd kan ikke erstattes med noe annet —, og allerminst med sneidige talemåter. Ser en vekk fra disse psykologiske betingelser blir en ansvarlig for eventuelle for Tyskland skadelige følger.

Den åndelige frynsethet er større og farligere enn klærnes luvslitthet.

eide og mer til. Han er også forsåvidt en ener. Den medfart han har fått — og får — i sitt livs siste dager bærer preg av en personlig hevn og tør være en kulturnasjon uverdige.

Hamsuns sak er avgjort av Høyesterett. Men i menneskers bevissthet hele verden over er den ikke avgjort. Her kommer hver dag beviser på det.

Hamsun sa: «Jeg kan vente, død eller levende».

Nørholm, 17. januar 1952.
(i studentertid «Minerva» nr. 1 - 52)